

UREDNIŠTVO IN UPRAVA:
Videm, Via G. Mazzini št. 10/I.
Tel. 33-46 — Poštni predal (Cassella postale) Videm 186. —
Poštni čekovni račun (Conto corr. post.): Videm, št. 24/7418.

MATAJUR

GLASILO BENEŠKIH SLOVENCEV

NAROČNINA:

Za Italijo: polletna 300 lir —
letna 500 lir — Za inozemstvo:
polletna 600 lir — letna 1000 lir
— Oglasi po dogovoru.
Posamezna številka 25 lir

Leto IX. — Štev. 6 (172)

UDINE, 1. - 15. APRILA 1958

Izhaja vsakih 15 dni

Združitelveni občni zbor SKGZ

Dne 23. marca je bilo v Trstu zasedanje, na katerem so se zbrali člani glavnega sveta SKGZ iz Goriške, Beneške Slovenije in Trsta, da bi postavili temelje novi skupni Organizaciji, ki bo združevala vse napredne sile zamejskih Slovencev v tržaški, goriški in videmski pokrajini po znanem slovenskem pregovoru: »V slogi je moč!« in če kdo, potrebujemo prav mi, Slovenci v Italiji, vse svoje sile, da se lahko učinkovito postavimo v obrambo in za dosego naših upravičenih manjšinskih interesov.

Po uvodnih formalnostih je spregovoril

Velika nuoč

Dolga je bila zima an pouno mraza, snega in teme v zimskih dnevih.

Večkrat smo že mislili, da smo z zimo uen, pa sta spet mraz in sneg pomorila rožce in so morale utihniti tičice.

Pomlad pa mora priti an je sadá tu.

Spomladi praznujemo naš veliki praznik Veliku nuoč in mislimo na sončne an gorke mesece, ki so pred nami.

Mi si ne moremo privoščiti velikih čokoladnih jajc ku po mestih, an zato pravljajo naše ženske an deče golobice, žegnance, pjeruhe an gubance an jih neso žegnat; hkrati pobjelijo okajene hiše in ogribojo vso hišno posodo — vse padjele, škudjele, lončce in bokaline.

Naši otroci hodijo okoli »strašit Judeže an razbojnikov«. Ko utihnejo zvonovi pa imajo narvečje veselje, da z driljevka mi (škrutule), klopotei in laskotei ropotajo po naših vaseh. Na veliko soboto zvečer in na Veliko nuoč zjutraj pa spet škampanajo in tonkajo po vseh turnih zvonovi in pokajo za vasjo mortelici.

Redki so prazniki po naših vaseh in le redko tonka v naših sarih aleluja veselja. Pri nas v Beneški Sloveniji je nimar samo velik petak. Naša slovenska beseda mora mučati in moramo le tiho govoriti v našem slovenskem materinem jeziku.

Razbojnikov sicer ni več par nas, ker so se unesli po prvih letih po vojski. No Judežev imamo še nimar preveč, Judežev, ki prodajajo za 30 palank svojo slovensčino, Judežev, ki prodajajo vsak dan svoje tesere tistemu, ki da vič.

Kdaj bo naša Beneška Slovenija dočkala svojo Veliko nuoč ustajenja, da ne bo nimar dikla slabih poglavarjev? Kdaj bo naša Beneška Slovenija oblečena v prazni velikonočni guant enakopravnosti in pravice, da bo enaka drugim hčeram Italije?

Nakupili smo ojke, da bodo držale proč od nas hudo uro. Vse sorte hudih ur se spuščajo na našo deželo. Tiste od toče in mraza niso narhujše, Hujše so tiste, pred katerimi morajo bežati naši možje in žene, naši puobi in deče na delo v tujino, še hujše pa so tiste hude ure, ki spuščajo politične strele, da ne smejo odpreti naši otroci ust v svojem materinem slovenskem jeziku.

Kakšenkrat se nam je zdelo, da je u istoriji naše Beneške Slovenije že paršla Velika nuoč; že je malo pognalo zelenje svobode, že so čivkale tičice po naše, pa naenkrat je potegnil mrzel ajar tam gori od Vidma, od velikih nacionalističnih pismarjev in farizejev in je spet use pozebilo.

Dolgo je že razpeta na križ Beneška Slovenija in nekateri bi jo radi pokopali v grob in jo zavahtali z guardijani, oblečenimi v črno.

Mi pa vemo, da bo paršla tudi za naš beneške Slovence velika aleluja, da bodo tonkali po vseh turnih vsi zvonovi, da se bodo razbežali črni guardijani, obeagali naši Judeži in da bo vstala naša Beneška Slovenija v gloriiji svoje svobode in enakopravnosti.

Aleluja vsem našim tadamá in v tujini, vsej Beneški Sloveniji, ki se razteza od mliner v Belgiji in Franciji gor na vrh Kanina, Matajurja in Kolovrata.

dr. Jože Dekleva, ki je povedal med drugim:

Izvršna odbora Slovenske gospodarsko-kulturne zveze v Trstu in Slovenske kulturno-gospodarske zveze v Gorici sta sklenila že pred dobrim letom, da se združita v enotno zvezo. Vprašanje organizacije, ki naj bi bila izraz kulturnih, narodnostnih in gospodarskih potreb in zahtev slovenske narodne manjšine je ostalo za se-

Novo vodstvo

Prisotni odposlanci so nato soglasno odobrili pravila in prav tako soglasno izvolili nov izvršni odbor, katerega bodo sestavljali naslednji člani iz Trsta: dr. Jože Dekleva, dr. Karel Ferluga, Dušan Hreščak, Mirko Kosmina, dr. Angel Kukanja, dr. Stanislav Oblak, Feliks Ostrouška, Drago Pahor, inž. Josip Pečenko, Marijan Perot, Boris Race, Rado Rauber, Aleksander Kokoravec in Mario Ban. Iz Gorice in Beneške Slovenije pa bodo v odboru: Miladin Černe, Zorko Čotar, prof. Nežica Vižintin-Kocjančič, Alojz Komjane, Viljem Nanut, Izidor Predan, Viktor Vižintin in Vojmir Tedoldi.

V nadzorništvo pa so izvolili dr. Lamberta Mermoljo (Gorica), dr. Andreja Budača in dr. Fortunata Mikuletiča (oba iz Trsta).

daj odprto, čeravno je med tržaškimi Slovenci močno občutena potreba in celonujnost po strjenosti in enotnosti vseh sil, ki jim je pri srcu naš narodni obstoj, za kar v bistvu gre.

Prav zato sta si danes združujoči se zvezi usvojili načelo, po katerem mora taka organizacija izključiti iz svojega torišča vsako strankarsko politično dejavnost in ostati strogo izven strankarsko-političnega vrveža in vpliva ter omejiti svojo dejavnost samo na one elemente, ki so nesporno skupni vsem Slovincem, na elemente torej, ki nas združujejo pri delu na kulturno-prosvetnem področju, pri krepitevi naših gospodarskih pozicij, skratka pri delu za naš narodnostni obstanek, ki je ogrožen.

Govornik je nato omenil, da to načelo ni prišlo do veljave na Tržaškem, kjer vlada še vedno razcepljenost po političnih vidikih. Poudaril je tudi dejstvo, da se kulturne in gospodarske organizacije z Goriške in Beneške Slovenije tokrat

prvič tesno povezujejo s tržaškimi Slovenci.

Po današnji fuziji bo nova zveza raztegnila svoje delovanje na vse ozemlje v Italiji, ki je naseljeno s Slovenci, to je na Tržaško, Goriško, Beneško Slovenijo in Kanalsko dolino, ki bodo v bodoče tvorile sestavne dele samoupravne dežele Furlanija-Juljska Krajina.

Z vrhovno organizacijo naše skupnosti bo omogočeno, da se narodna manjšinska problematika vodi in rešuje z enotnostjo pogledov na vsa vprašanja, ki so v ostalem povsem slična, z izjemo nekaterih problemov, ki se tičejo beneških Slovencev, ki zaradi razmer, v katerih so živeli v zadnjem stoletju, niso mogli slediti kulturnemu, političnemu in socialnemu razvoju ostalih Slovencev. V skupno fronto nas sili tudi težko življenje, ki nam ga dnevno zagrenjuje italijanski šovinizem, ki je v teh etnično mešanih krajih trdoživ in brezkompromisen. Skupna nam je borba za svobodno rabo naše materinščine v javnih uradih in na sodiščih ter za druge narodnostne pravice. Skupno se borimo za enakopravnost našega človeka na vseh področjih javnega življenja in še posebej za njegovo nediskriminirano zaposlitev v javnih službah in drugod. Zahtevamo tudi, da se konča diskriminacija na škodo naših kulturno-prosvetnih in gospodarskih ustanov in društev, ter da se končno zakonijo naše sole in uredi vprašanje učnega in drugega osebja.

Pri teh in drugih naših zahtevah ne smemo še prezreti, da so tako naše pravice, kakor tudi tem ustrezne zahteve zasidrane v istih zakonih in predvsem v republiški ustavi, ki je, če ne izraz, vsaj močan odraz borbe italijanskega ljudstva in našega človeka proti fašizmu za demokracijo in socialne pravice.

Tržaški Slovenci so nekaj na boljšem, ker so njihove pravice formulirane tudi v londonskem sporazumu. Toda v tem dogovoru našete pravice so pravzaprav le logična izvedba načela, ki ga vsebuje šest člen republiške ustave o zaščiti etničnih manjšin. Vsa naša narodna manjšina mora uživati enake pravice in ji mora biti poleg enakopravnosti z jamčenjem še kulturni razvoj, gospodarski napredek in narodni obstanek. V tem je duh ustave in demokracije, na katere načela se vsi sklicujemo.

Mi se dobro zavedamo, da so naše zakonjene pravice za sedaj le obljube na papirju in prav zato tudi ustanavljamo nov organ, ki naj bo po združitvi vseh

(Nadaljevanje na 2. strani)

RESOLUCIJA

Člani glavnega sveta Slovenske kulturno-gospodarske zveze, ki združuje kulturne prosvetne in gospodarske ustanove in društva Slovencev na Tržaškem ozemlju, Goriškem in v Beneški Sloveniji, so na svojem zasedanju 23. marca 1958 v Trstu sklenili soglasno, v opozorilo odgovornim oblastem, v spomin in spodbudo slovenske javnosti.

zahtevati:

da se načelo člena 6 ustave italijanske republike o zaščiti jezikovnih manjšin dejansko izvede v ustreznimi zakoni in prihodnji zakonodajni dobi polanske zbormice in senata;

da se v tem cilju začnejo VENDORLE izpolnjevati mednarodno sprejete obveze italijanske vlade in s tem italijanskega naroda o priznanju etničnih pravic in enakopravnosti tržaških Slovencev na jezikovnem, kulturnem, gospodarskem in upravnem področju ter na vseh ostalih področjih;

da se splošno sprejeta načela o človeških pravicah ljudi ne glede na narodnost in jezik dejansko in praktično pričnejo izvajati v korist Slovencev tudi na Goriškem in v Beneški Sloveniji in se jim zategadelj z zakonom zagotovi obstoj oziroma ustanovitve šol v materinem jeziku;

da se zjamči uporaba slovensčine v upravi in na sodišču, vzpostavi dejanska enakopravnost Slovencev z drugimi državljani na vseh področjih človeške dejavnosti in etničnega, kulturnega in gospodarskega izživljanja;

da bodo slovenske prosvetne, kulturne in športne organizacije deležne istega ravnanja kakor druge odgovarjajoče organizacije.

Slovenska kulturno-gospodarska zveza svedano izjavlja, da se ne bo nehala boriti za uresničitev gornjih načel in že priznanih pravic.

Poziva Slovence ne glede na strankarsko in ideološko politično pripadnost, da se vključijo v to plemenito, človeka in slovenske preteklosti ter prihodnosti vredno borbo, in vsak na svoj način in po svojih močeh v njej prispevajo. Obraca se na italijansko napredno javnost, da Slovence v tej borbi podpre in jim nudi svojo pomoč za dosego mira in enakopravnosti med narodi in ljudstvi vseh ver, ras in jezikov.

Veselo Velikonoč

želi uredništvo in uprava «MATAJURIA»

IVAN CANKAR:

Nedelja

Iz tople, od rodovitne in blagodarne ljubezni spočite jesenske zemlje, iz mirno vzdramljene, otroškega pričakovanja polne noči je vzkliklo preslavno jutro. Megle, ki so se leno dremale, so se vzdignile počasi znad rosne ravni, so se nato pognale oblakoma proti nebu ter tam utonile v mladi luči. Tih je vztrepotalo v čistem zraku, zaiskrilo se je na pokošanih senožetih, v zlatem vejevju bukev, jelš in topolov. Tako je nedeljsko sonce oznanilo svoje kraljevanje.

Oznanilo ga je brez glasu. Od nikoder ni bilo ne pesmi, ne vrskanja, ne prazniške besede. Iz doline, s hribov in gričev so se pozdravljale in si odzdravljale bele cerkve; ali molčale so. Le z očmi, svetlimi, žalostnimi so se spogledovale; in zeblo jih je, čeprav so bile od gorkega sonca obžarjene.

Po široki beli cesti, po stezah preko travnikov, po strmih klančih se vijo procesije vernih kristjanov. Veliko jih je, ker v potnem svojem srcu so željni molitve in tolažbe. Ali čudo za čudo: počasi gredo, tiho in nemo; ne besede ni, komaj da je plaho šepetanje. Glave klonejo globoko, trudno klonejo životi; še tisti so starci, ki imajo mladostna lica.

Gredo, gredo in si šepčejo na skrivaj: »Ti, kaj praviš, zakaj je umolknila Marija na Hribu. Kaj je ni več?»

In oni drugi se s prezeblimi ustmi nagne k sosedu in mu reče skoraj brez besed:

»Mislim, da je Marija umrla, ker glasu ni od nje, ki nas je vselej tako lepo pozdravljala.«

Nobene besede več, tudi plaho šepetanje je utihnilo.

Gruda molči, ta naša gruda, ki je prepevala kakor nobena nikje ni nikoli! Sladka, bratje, je bila njena beseda, saj ste jo

slišali! Vse je bilo v nji, kar je v nas do brega in lepega, vse, česar se v dnu srca sramujemo in veselimo; bila je tista brezmejna, čista, materinska ljubezen, ki je pravo znamenje slovenske duše in slovenske zemlje. Ob lepem nedeljskem jutru, kadar so od holmov in hribov zapeli zvonovi, nam je bil korak lahek in prožen, lica so bila sveža, oči so gledale jasno in veselo, na ustnicah je bil smehljaj. In vsakemu je bilo takrat srce očiščeno, od jutranje rose oprano, kakor da smo prihajali od spovedi in obhajila. Ob tej blagoslovljeni uri ni bilo nič zlega, nič temnega v nas; bili smo verni otroci te zemlje, svoje matere, vredni njene lepote; z njo smo prepevali in vriskali, z njo žalovali, govorili smo z njo zvesto in odkritosrečno, kakor govori otrok z materjo.

Praznik, poln pesmi in veselja, je bil na nebu, na planinah, na polju in senožeti, na belih cestah, kolovozih in klančih; in bil je najlepši v naših sreih.

Milost božja, kaj se je primerilo v teh silnih časih! Gruda molči, ta naša gruda, ki je nekoč tako veselo in glasno, prepevala z nami! Ne gane se; nobena prošnja, noben klic je ne vzdrami. Tudi nebena molče; v vsej svetlobi svoji so ledena in neprijazna. Gozd ne šumi več, tiho je polje, škranjčki so obnemeli. Ta vesoljna tišina je vsa prežeta z brezmočno žalostjo; življenje ne sope več, vse je okamenelo, mrtvo.

Oj, saj ni nedelja; veliki petek je, dan trpljenja, kesanja in bridkosti; Nemi kleče kristjani v tihi, temni cerkvi, trkajo tal na prsi, čela jim klonejo do mokrih tal. In blede ustnice šepčejo trepetaje tiste velike, čenaturne ljubezni polne besede:

»Odpusti jim, saj ne vedo, kaj delajo!«

(Nadaljevanje na 2. strani)

CEDAD

NOV URNIK TRGOVIN

Od 1. aprila pa do 30. septembra bo u veljavi tale urnik trgovin u Cedadu:

Trgovine jestoin (alimentari): ob djelauniki od 8-12 ure an od 15-19 ure; ob sobotih an tržnih dneha pa od 8-13 ure an od 15-19 ure; ob nedeljah zaprto.

Pekarne, slaščičarne (pasticcerie) an mlekarne: ob djelauniki od 7-12,30 ure an od 15-19 ure; ob sobotih an tržnih dneha od 7-19 ure; ob nedeljah od 7-12 ure; slaščičarne pa bojo odprte tud popoudan od 15-19 ure.

Cvetličarne (fiorai): ob djelauniki od 8-12 ure an od 15-19 ure; ob sobotih an tržnih dneha od 8-13 ure an od 15-19 ure; ob nedeljah od 8-13 ure.

Mesnice an ribarnice: ob djelauniki od 6-12 ure; ob sobotih an tržnih dneha od 6-13 ure an 17-19 ure; ob nedeljah od 6-11 ure.

Trgovine železnin (ferramenta): ob djelauniki od 8-12 ure an od 14,30-18,30 ure; ob sobotih an tržnih dneha od 8-13 ure an od 15-18 ure; ob nedeljah zaprto.

Trgovine blaga, urarne itd.: ob djelauniki od 8-12 ure an od 15-19 ure; ob sobotih an tržnih dneha od 8-19 ure; ob nedeljah zaprto.

TAJPANA

SMRT NAŠEGA EMIGRANTA
U BELGIJI

Pred dnevi smo zvezdali žalostno novico, de je umru u Belgiji 67 ljetni Simic Anton - Kulau. Pred ljeti e šu u tisto deželo s trebuhom za kruhom an je upu, de bo paršu na stara ljeta še enkrat u Prosnida, a ta želja se mu ni izpunila. Zlahti rancega Antona izrekamo naše sožalje.

SE PROSNIDA SO SE SPOMNILI

Že dougo so obečovali, de bojo popravili cjesto, ki iz Prosnida peje na britof an končno bojo to obeč izpunili. Ministrstvo za javna dela (Ministero Lavori Pubblici) je nakazalo za to djelo 1.360.000 lir.

TAVORJANA

Ministrstvo za javna djela (Ministero dei Lavori Pubblici) je te dni sporočilo, de bo dalo za popravilo naših cjest 860.000 lir. Ta usota ni buohvje kaj velika, če pomislimo, de bi korlo popraviti use komunske cjesto. Z djeli bojo u kratkem začel.

BRDO

Kaj ve plačujemo fogatika

(Kontinuačjon od prejšnjega numerja)

TER

Ballico Giuseppe 9.950 Lit. Battola Angelina 800, Battola Angelico Bačin 6.315, Battola Anselmo (Bačin) 2.160, Battola Cecilija 1.080, Battola Alma 1.800, Battola Riko 1.800, Battola Genio 2.340, Battola Fortunat 1.440, Battola Glakin 2.160, Battola Žef 2.700, Battola Jolinda 1.980, Battola Lucijan (Bačin) 2.700, Battola Lojz 1.800, Battola Marija 1.440, Battola Peter 800, Bodoeco Lojz 2.700, Buttolo Žef 1.800, Cadò Francesco 2.880, "Adò Giovanni 3.240, Cher Avgust 3.600, Cher Julij 1.260, Cher Žef 3.240, Clemente Ida 3.315, Clemente Virginija 800, Collino Orazio 1.800, Culetto Bazilijo (Buzat) 2.520, Culetto David 2.120, Culetto Riko (Seul) 7.205, Culetto Felicita 2.340, Culetto Žef 2.700, Culetto Olive 2.160, Culetto Žef 2.880, Culetto Nardin 3.600, Culetto Leopold 3.240, Culetto Lojz (Koc) 2.520, Culetto Rožina 1.800, Culetto Solindo 2.160, Culino Angelico 1.800, Culino Katina 2.520, Culino Lojz (Vanat) 1.440, Culino Marčelina 600, Culino Marija por. Lendaro 600, Culino Peter 2.700, Culino Tranquilo 9.890, Culino Valentin 1.800, Demare Baldassar 1.080, Demone Guglielmo 2.160, Di Lenardo Hektor 2.700, Di Lenardo Peter 2.160, Di Lenardo Žef 2.520, Di Lenardo Zvan 2.160, Di Lenardo Regina 600, Ferigo Amadijo 6.315, Flare Giovanni 1.440, Jacolutti Giobatta 2.340, Jacolutti Žef 3.600, Graziutti Guglielmo 7.215, Lendaro Gioacchino 1.080, Lendaro Giulio 2.700, Lendaro Gracija vd. Markjol 2.700, Lendaro Irma vd. Lascolo 1.800, Lendaro Marčelo (Zefon) 2.520, Lendaro Ninfa 1.980, Lendaro Noè 2.160, Lendaro Peter (Minue) 2.340, Lendaro Severin (Blažat) 1.440, Lendaro Ubaldo 2.700, Lendaro Valentin 2.700, Lendaro Virginija 3.240, Markjol Katina 1.800, Markjol Guerino 2.700, Markjol Manlio 1.440, Mentil don Giulio - ospuot - 2.700, Molaro Uštin 2.340, Molaro Annie 1.800, Molaro Benjamin 2.340, Molara Cecilija 2.260, Molaro Gildo 1.080, Molaro Ernesto 2.160, Molaro Izolina 2.520,

NEME

No mar več premure za Vizont

Donas se oglašamo še mi, za povjedati kako ve živimo ta na Vizontu.

Naša vas leži na ushodnem brjegu gore Bernadije an zatuó ne zemja zelo slaba. Tej k' to je znano, u je svjet karsik, saj so u naši bližini Završke jame an nekateri no pravijo, ke na je usa Bernadija prazna. Naši judje no muorejo zatuó hoditi po svjetu, de tam nekíj uodinajo an ve se moramo itako preživiti.

Pa ve se ne lamentamo zavoj tega, tak u je deštin usjeh vasi od montanje. Ve mamó druge reči za potožiti. Škuola pražemplen, ke na leži na ljepem kraju an to se zdi od daleč na pogled, ke na je buohovje kako ljepa, na je u resnici zlo zanemarjena: na dnjem koncu to je toblat povan sena, na drugem pa škuola. U to škuolo to hodi oku 25 otrok, stancija te kuj dna an no uče tu njej pet klas an otroké poučuje dan sam maeštro. Ve vjemó ke to je dosti maeštrou dižokupanih, kuó a nu bi ne mogli poslati tu Vizont še dnegá, de bi se naši otroci kej več se naučili? Lahko bi odpri še šesto klaso an še azilo, ke ve ga njemamo, saj puošta tu škuoli to bi tjelo beti za use, le sistemati bi jo muorili. Če tega ne bojo u kratkem nardili, bojo lokalji začeli se poderjati, saj so okna žej usa zarjavela an na se djela škoda še na mjerjih, zak' no jih ne komoduvalo. Ve kudamo, de bi komun lahko provjodu za sistemati škuolo, saj to bi ne bó špež tekaj visokih de bi jih ne mogla kriti komunska bilanca.

Par nas so pa judje še zlo čudni, ne morejo an ne morejo se med sabo kapiti an zatuó ve mamó kar dvje lateriji dno tu dolenjem an drugo tu gorenjem borku. Majedna od dvjeh na funciona dobro, zak' to je maso malo mljeka. Poljete, kar no majó krave največ mljeka, to ga je tu u saki lateriji oku dva kuintala, pozimi pa ga dostikrat nje nančej dan kuintal. Pouarh tega pa ni ne u parvi an ne u dru-

gi lateriji provanega latarja. Ve mamó dvje žené, ke so se naučile tega meštjerja same. Če bi bli naše judje no mar buj unidi, bi daržali kuj dno laterijo an no bi tjeli klicati latarja, ke u zna djelati svoj meštjer.

Vidite, itako to je tu Vizontu. Pridita nas gledat, a obujte si dobre škarpe, zak' naše poti so lužaste, zak' cjest majedan u jih ne posuje s pjeskom.

Vizuojski

AHTEN

CJESTA U PORČINJU NA SE DJELA

U kratkem no će začeti djelati drugi kos cjesto, ki na vodi tu Porčinj. Za to djelo te bo dodeljenih 1.700.000 lir. Itako na će beti u kratkem še vas Porčinj povezana z dolino.

SV. PETER SLOVENOV

Premjani kmetje na konkorsu za zbuojšanje hljevov v gorskih krajih

U lanskem ljetu je dosti kmetu iz naše dažele zbuojšalo živinske hljeve. Končno so le zastopili, de muora imjet živina zdrav prastor, kjer preživi venčpart svojega živjenja an de je živinoreja donas glauni vir entrat. Ze osem ljet inšpektorat za agrikolturo pomaga kmetom s premji par zbuojšanju hljevov. U naši daželi an na splošno u videmski provinci ni industrij, de bi mogle dajati djelo usjem ljudem, imamo pa možnosti za redit živino. Naši ljudje na žalost zapuščajo svojo zemjo an hodijo na juško za djelom, a tisti, ki se ostali par hiši, naj bi dali več skarbi živinoreji, de ne bo naša ekonomija še buj propadla.

Na osmem konkorsu za zbuojšanje hljevov so bli premjani teli kmetje iz naših krajev:

I^o premjo 100.000 lir je ušafu Giovanni Mauro iz Tamarja pri Vizontu (Neme).

II° premjo 80.000 lir je ušafu Guerino Gujon iz Kancelirjev pri Subidu (Ahten).

III° premjo 60.000 lir so ušafali Ivan Bukovac iz Peternele pri Dreki, Jožef Kont iz Cenebole (Fojda), Ermenegildo Cormons iz Tipane an Massimo Torcutti iz Krnic (Neme).

IV° premjo 50.000 lir so ušafali Uština Kont iz Cenebole (Fojda), Lucija Piputti uduova Mingone iz Brega (Canal di Gri-vò) pri Fojdi, Alojz Butera iz Podbone-sca, Albert Černota iz Jeronišča (Sovodnje), Albert Costaperaria iz Dolenjega Barnasa (Špeter), Ivan Černetič iz Prešerja (Srednje) Jožef Di Betta iz Krnic (Neme), Jožef Orlando iz Gorenje Črneje, Peter Petrossi iz Dolenje Črneje, Peter Pinosa iz Zavrha (Brdo), Angel Cuffolo iz Platiš (Tipana).

V^o premjo 40.000 lir so ušafali Ema Pino iz Campeja (Fojda), Ivan Bukovac iz Seuca (Grmek), Jožef Vogrič iz Platca (Grmek), Julij Černoja iz Kuoste (Špeter), Mario Bortolo iz Preštinta (Tavorjana), Berto Gujon iz Preštinta, Gino Lendaro iz Muza (Rrdo), Cezar Vigant iz Vizonta (Neme), Jožef Baloh iz Tipane, Angel Šturma iz Brezij (Tipana), Alojz Tomasino iz Brezij, Valentin Tomasino iz Brezij.

VI° premjo 30.000 lir so ušafali Giuseppe Carini iz Trinkov pri Dreki, Vincenc Prapontnik iz Kraja pri Dreki, Jožef Centič iz Gorenjega Brda (Grmek), Mario Vogrič iz Platca (Grmek), Emil Centič iz Črne-ga vrha (Podbonesec), Silverij Špekona iz Črne-ga vrha, Benjamin Lendaro iz Brda, Anton Manzocco iz Toriana (Neme), Giobatta Petrossi iz Romandolja (Neme), Anton Znidar iz Črneje an Anton Černetič iz Prosnida (Tipana).

VII° premjo 20.000 lir so ušafali Giobatta Scuntaro iz Rekluža (Ahten), Ivan Bernjak iz Krasa pri Dreki, Jožef Cicigaj iz Dolenje Dreke, Jožef Dreščič iz Dolenje Dreke, Jožef Trinko iz Trinkov (Dreka), Alojzija Succo iz Cenebole Fabio Batistič iz Kala (Podbonesec), Valentin Mašera iz Mašer (Sovodnje), Elsa Comaro poročena Novak iz Gorenjena pri Črneji (Ne-

V nedeljo 23. marca so v Sv. Petru Slovenov ob Nadiži pompozno slavili šesdesetletnico ustanovitve italijanskega potujočevalnega učiteljišča ob navzočnosti cerkvenih, civilnih in vojaških oblasti.

Z ustanovitvijo tega potujočevalnega zavoda, ki nam je dal toliko in toliko njaničarjeva, je bila odprta še ena žalostna stran v debeli knjigi zgodovine beneških Slovencev, zato ne moremo iti mimo tega datuma, ne da bi tudi mi povedali svoje.

Vsakdo, ki mu je vsaj malo znana zgodovina zadnjih sto let, ve kako in zakaj smo prišli, mi beneški Slovenci, leta 1866 pod Italijo. Takrat so vsi narodi poznali Italijo kot nosilko svobode zatiranim. Naši dedje so upali, da jim bo Italija

SOVODNJE
BRDCA BO IMJELA CJESTO

Zvezdali smo, de bojo u kratkem odprli djelauni center za zgraditi novo cjesto, ki bo vezala Brdca z dolino. Za tisto djelo je bluó nakazanih 1.700.000 lir. Za tisto javno djelo se muoremo u parvem zahvaliti našemu šindiku, ker se je interesu par kompetentnih oblasteh za dobit potrjeben denar.

Žalostna vloga

priznala vse tiste pravice, ki so jih bili že deležni pod Beneško republiko in ki jim jih je takratna Avstrija odrekala. Toda takoj potem, ko je bila Beneška Slovenija priključena, so spoznali, da so bili prevarani. S tem, da so glasovali za Italijo z znanim plebiscitom, ki je bil 22. oktobra 1866. leta, so prišli še ob tiste osnovne pravice, ki so jih do tedaj imeli. Takratnim italijanskim oblastem ni bilo dovolj, da so bili naši ljudje samo zvesti in lojalni italijanski državljani; hoteli so jim spremeniti kri, jezik in narodnost. Začeli so z največjo raznarodovalno in asimilacijsko politiko, ki jo pozna zgodovina. Ta politika traja že dvaindevetdeset let in posledice vsi poznamo.

Tako je bilo ustanovljeno v raznarodovalni namen italijansko učiteljišče 1878. leta v Sv. Petru Slovenov ob Nadiži. Italijanske oblasti so vedele namreč, da učitelji, ki bi prišli iz drugih italijanskih krajev, bi ne mogli nikoli vcepiti italijanstva v srca nadiških Slovencev. Za ta posel so najboljši učitelji iz domačega kraja. Zato je bilo ustanovljeno njaničarsko učiteljišče! Zakaj je bilo ustanovljeno nam jasno pove tudi »Messaggero Veneto« iz dne 23. marca 1958. Ta list piše med drugim takole:

»Va detto infatti senz'altro che, grazie a questa scuola, le Valli del Natissone sono oggi un antemurale saldissimo d'italianità in una zona estremamente delicata del territorio nazionale.«

Kaj to pomeni? Pomeni, da gre »naslu-gaa« tej šoli, če so ustvarili nekaj, česar prej ni bilo in da ni bilo, ve vsak, celo tisti, ki noče vedeti.

Ali ni to direktno in indirektno priznanje raznarodovanja? Tako je! Lahko bi bil zavisal članek, če bi bil bolj odkritostren, takole: »Hvala raznarodovalnemu zavodu, če se danes lahko bahamo, da imamo v tem kotu, namesto slovenskih ljudi italijanissimi abitanti, kakor pogostoma trdijo.

V dvaindevetdesetih letih krutega raznarodovanja jim vendar ni uspelo uničiti naš jezik. Kljub raznarodovalnemu zavodu, kljub raznim odpadnikom in janičarjem naši ljudje še vedno govorijo slovenski. Slovenski bodo govorili tudi v bodoče. Strašanski, siloviti in dolgo trajajoči vihar, ki se je zaganjal v naše telo, nas ni potlačil. Ostali smo pokonci in sedaj po dolgi in strašni zimi se nam bliža pomlad.

IZIDOR PREDAN

Združiteni občni zbor SKGZ

(Nadaljevanje s 1. strani)

naših sil učinkovito sredstvo v borbi za uveljavitev vsega tega, kar nam zakoni priznavajo. V političnem položaju, v katerem ima še vedno prevladujoči vpliv krajevni šovinizem, ki ne popušča, kakor smo videli tudi ob priliki polemike o dvojezičnosti, bomo kaj težko uspeli, če si ne bomo poiskali zaveznikov v borbi. In ti zavezniki so italijanske demokratične in napredne sile in še posebej socialistične stranke, ki so po svojem programu in načelih dolžne podpreti narodnostna stremjenja in upravičene zahteve narodnih manjšin.

Z združitvijo zvez, ki je postala neodločljiva, odkar so odpadli razlogi, ki so svojčas narekovali ustanovitve dveh ločenih osrednjih organizacij, bo lažje realizirati splošne narodnostne postulate in zvezni program, ki je v 2. členu zveznih pravil takole formuliran:

1) Združevati na svojem področju slovenske kulturno-prosvetne, gospodarske, telesnovzgojne in druge ustanove, ustanovljene v soglasju z veljavnimi podpisi. Z imenom ustanove so mišljena združenja, zveze, ali društva na splošno, ki delujejo v okviru določenih pravil;

2) vzporejati dejavnost zveznih članov za dosego njihovih namenov ter jih v duhu vzajemnosti podpirati pri reševanju njihovih zadev in pri uresničevanju njihovih načrtov;

3) boriti se za kulturno in gospodarsko enakopravnost Slovencev;

4) zastopati, braniti in pospeševati skupne kulturne in gospodarske koristi Slovencev;

5) dajati pobude, podpirati, vzporejati pobude članov, delovati v obrambo in korist in za napredek kulturnega in gospodarskega življenja Slovencev.

Pisan in nepisan program zveze, ki vsebuje narodnostno, kulturno-prosvetno problematiko naše skupnosti kot celote in še posebej naših članic, je življenjski in zelo zahteven. Zavedati se moramo, da če hočemo uspevati pri delu, je najvažnejši element človek in sicer naš človek. Pri tem nastane vprašanje, če smo vse napravili, da bi odpravili negativne pojave in omilili njihove posledice, če smo pravilno razumeli mladino, ki hoče živeti bolj polno, bogato in kulturno, v skladu z naprednejšimi in sodobnejšimi oblikami življenja. Odpira se istočasno vprašanje odnosov mladine in izobražencev do svoje narodne skupnosti. Odgovor na to vprašanje pustimo za drugič. Za sedaj prosimo vse tiste, ki z nami mislijo in čutijo, ki imajo pred očmi vsi stvarnost, v kateri se nahaja naša skupnost, da podprejo naše napore in še posebej napore naših članov, da se nam pridružijo, ne da bi se jim bilo treba odpovedati svetovnemu nazoru in političnemu prepričanju.

za naše mlade bralce

RDEČA KAPICA

Govoreče drevo

Finska pravljica

Zivela je dobra, pridna deklica. Na glavi je nosila najraje rdečo kapico. Zato so ji dali ljudje ime Rdeča kapica. Imela je samo še mamico in babico. Babica je bila bolehnja in se stanovala v majhni hišici za gozdom. Hišica je stala med tremi smrekami.

Nekega dne reče mamica Rdeči kapici: »Rdeča kapica, danes boš šla obiskat babico. Nesla ji boš potico in vina. Ko boš šla skozi gozd, moraš hoditi vedno po poti, da ne boš kam zašla. Si me razumela?«

»Sem mamica moja!«
Mamica dá Rdeči kapici košarico s potico in vinom. Vse je pokrila z belim prtičem.

»Zbogom, mamica!« reče Rdeča kapica.

»Srečno hodi!« ji želi mamica in jo pokriža.

»Lepo pozdravi babico, lepo se vedi in potrkaj na vrata, preden vstopiš!« zakliče mamica za odhajajočo hčerko.

Rdeča kapica stopa zamišljena po gozdni poti.

Kar se pojavi pred njo volk, ki se ji prijazno reži in otepa veselo z repom.

»Rdeča kapica, kam si se namenila tako zgodaj?« jo povpraša volk prijazno.

»K svojji babici grem.« — Rdeča kapica se ni volka prav nič ustrašila. Ni ga poznala; menila je, da je ta, ki jo ogovarja, velik pes.

»Kje stanuje tvoja babica?« vprašuje volk dalje.

»Za gozdom, v tisti hišici, ki stoji med tremi smrekami,« pojasnjuje Rdeča kapica.

»In kaj ji neseš v košarici?« ugiba volk. »Bolehnja je in stara. Zato ji nesem potico in vina,« odgovori Rdeča kapica.

»Lepo je to,« priklama volk. »A še veliko lepše bo, če prineseš babici tudi lep šopek. O kako ga bo vesela! Le poglej, Rdeča kapica, koliko cvetice je tod okoli!«

Po teh besedah izgine volk v gozd. Rdeča kapica je pozabila na obljubo, ki jo je dala mamici. Začela je nabirati cvetice. In res jih je nabrala lep šopek. S tem delom se je precej zamudila. Zašla je v gozdu in le s težavo je prišla spet na pravo pot. Pospešila je korak, da pride čimprej do babice.

Medtem ko nabira Rdeča kapica cvetice, pohiti volk k hišici za gozdom. Ko se malo oddahne, potrkaj na vrata.

»Kdo je?« vpraša babica.

»Jaz sem, Rdeča kapica,« odgovori volk s ponarejenim tenkim glasom. »Prinesla sem ti potico in vina.«

»Kar pritisni na kljuko, odpri in vstopi; saj nisem zaklenila vrat,« prigovarja babica.

Volk res pritisne na kljuko. Vrata se odpro. Namesto Rdeče kapice plane v so-

bo volk, skoči na posteljo in požre babico. Zdaj si dene na glavo belo babilino kapo, na smrček pa si natakne še njena očala in si jih zatakne za uhlje. Zagrne se z odejo in čaka Rdečo kapico.

Kar prihihi do hišice Rdeča kapica in potrkaj na vrata.

»Kdo je?« vpraša volk z ženskim glasom.

»Babica, jaz sem,« reče Rdeča kapica. »Prinesla sem ti potico in vina.«

»Kar pritisni na kljuko, odpri in vstopi; saj nisem zaklenila vrat,« govori volk, kakor se je naučil od babice.

In Rdeča kapica res vstopi. Zapre vrata, gleda babico in se ji ne more načuditi.

»Babica, zakaj imaš danes tako velike oči?« vpraša Rdeča kapica z boječim glasom.

»Zato, da te bolje vidim!« reče volk.

»In zakaj imaš tako velike roke?«

»Zato, da te bolj zagrabilim!«

»In zakaj imaš tako velika in široka usta?«

»Zato, da te laže požrem!«

Zdaj plane volk s postelje in požre Rdečo kapico.

Tako sit volk se ni bil izlepa. Skobaca se nazaj na posteljo in zaspi. Med spanjem smrči tako, da se hišica kar trese.

Mimo pride lovec. Ko zasliši smrčanje, postoji.

»Kaj je neki babici, da danes tako hrope?« vpraša lovec sam sebe. »Pogledati moram v hišico; morda rabi babica pomoči.«

Lovec potrkaj na vrata.

Nihče se ne oglasi.

Zdaj pritisne na kljuko. Vrata se odpro in lovec vstopi v sobo.

»Glej ga, glej!« govori lovec sam s seboj. »Mrcina, sedaj sva pa skupaj! Dolgo sem te iskal, a še sanjalo se mi ni, da te bom našel v babilini postelji.«

Urno sname puško z rame in hoče volka ustreliti. Tedaj pa se domisli babice in meni sam pri sebi: »Morda pa lahko še rešim babico.«

Vzame lovski nož in prereže volku trebuh. To stori prav previdno.

In kaj se zgodi?

Iz trebuha prilezeta Rdeča kapica in babica. Rešeni sta bili.

Po Grimmu

Prišla bo pomlad

Prišla bo pomlad,
učakal bi jo rad,
da bi zdrav, vesel
lepe pesmi pel.

To me veseli,
travca zeleni,
drobna ptičica
pa žvrgoli.

Prišla kukav'ca,
moja ljubica,
in bo kukala
in prepevala.

Kukala: Kuku,
kukala: Kuku!
Da bi vedno nam
tak' lušno b'lo!

Narodna

FRANCE BEVK:

KAPLAN MARTIN ČEDERMAC

Deževalo je. Čedermac je hodil po izbi, se zdaj pa zdaj ustavil in pogledal v latnik, na zelene veje, ki so bile obtežene z deževnimi kapljami. Sivkasta svetloba se je tako redka pretakala skozi čipkaste zavese, da je bila izba temna. Stene so se mu zdele mrzle, nekam tuje, kakor zmeraj ob deževnih dneh. Na duši mu je ležal občutek tesnobe, zmeda misli, ki so se mu le od trenutka do trenutka jasile.

Na mizi je ležalo pismo, ki ga je bil prejel pred dnevi, pisalna priprava in prazna polna papirja. Pisal mu je bil župnik Ivan Sever; že trikrat je sedel, da bi mu odgovoril, a je delo vsakokrat odložil. Ni se mogel zbrati, misli so se mu drobile. Z eno besedo: ni znal izraziti tega, kar je nosil v duši; zato bi bilo treba stvaritelske sile. Tri dni je odlašal z odgovorom, zdaj ga ni mogel več odložiti.

Župnik Sever je bil domaćin s Tolminskega, služboval je v »novih pokrajinah« nekje ob Soči. S Čedermacom sta se bila seznanila že pred vojno. Nekaj let mlajši od njega, izobražen, notranje uravnotežen; njegova filozofska mirnost, nerazburljivost, s katero je jemal vsako stvar in jo mirno presojal, mu ga je bila prilju-

bila že v prvem trenutku. Med vojno je kot begunec živel v Italiji; v novih, nezanih mu razmerah se je večkrat k njemu zatekal po nasvet in pomoč. Postala sta si prijatelja. Pozneje sta se na redke čase obiskala, nekajkrat sta se sešla na božjih poteh, pogostje sta si dopisovala. Sever mu je potožil marsikatero bolečino, ki je bila Čedermacu tuja, a ga je poizkušal razumeti in ga tolažil z obljubo boljših časov.

Poslednji čas so bila njuna pisma izstala. Zdaj pa je nenadoma prišlo Severjevo pisanje, ki ga Čedermac skoraj ni več kričakoval in se ga je zato tembolj razveselil. Drobna, trepetajoča pisava, na gosto popisane štiri strani. Bilo bi čudno, ako bi Sever ne bil izvedel, kaj se godi in se nad tem ne zavzel iz dna duše. Čedermacu je dobro delo toplo zanimanje, bilo je kot pesem za njegovo srce. Iz besed je vela bridka skrb in žalost, ne le sočutje, s katerim mu je povračal nekdanjo tolažbo.

Sto vprašanj — kako naj mu odgovori nanje, s katerimi besedami? Bilo je prvič, da se je zavedel, kako dolga je pot od misli do izraza. Začel je, a je vedno znova odložil pero in stopil po izbi. V si-

vem, deževnem dnevu, ki je oznanjal konec poletja, so mu bile misli težke, tope, tiščalo ga je v sencih.

Nenadoma se je odločil, sedel in pomočil pero. V polmrazu je mirno sklanjal glavo, da je lahko sledil črkam, ki so nastajale na papirju.

Pozdravi, opravičevanja, izrazi veselja, da se ga je slednjič spomnil s pismom. »Morda je katero tvojih pisem zašlo v tuje roke; premalo oprežno se izražam, še vedno bi te moral učiti,« je nadaljeval. Sever ga je vpraševal o zdravju. Ne, ne more se pritoževati. Če bi hotel slediti zgledu svojega očeta, bi moral biti že zdavnaj v grobu. Morda je podedoval trdoživost svoje matere, ki še zmeraj živi... »Zadnji dnevi so jo hudo zagnenili; bojim se, zelo se bojim, da jo spravi v grob. Saj bi se temu ne čudil. Še meni kar vidno sivijo lasje. Ali si že kdaj občutil fizično bolečino srca? Jaz je to zadnjih časov nisem. Kako je ta občutek grozen, ubijajoč, kakor da bi viselo srce na tenki, kravi, boleči žilici in se hotelo odtrgati.« Razpisal se je na dolgo in na široko, kakor da se izogiblje jedra stvari. »Saj bi na to najrajši nikoli ne mislil, še mislil ne, a mi je tako navrhlo dušo, da me preganja še v sanjah... Ti me bolje razumeš, kot sem pred leti jaz razumel tvoje tožbe, to razvidim že iz tvojih vstic.«

Počival je s peresom v rokah in zastr-

mel v papir. Ura na steni je iznenada zaječala, da se je zdrznil, kakor da ga je prebudilo, in se ozrl nanjo. Pisal je dalje...

Težko, da, nemogoče mu je odgovoriti na vsa vprašanja. In če bi mu vse še tako živo orisal, bi imel o stvari le medlo predstavo; sam bi moral doživeti z očmi in s srcem. »Saj si mi — dobro se spominjam — to že pred leti prerokoval, a takrat sem se ti le smejal. Nedoželen otrok, ki sem naivno verjel v nedotakljivost nekaterih stvari; bil sem neprimravljen, zato sem zdaj ves preplašen.« Kako naj mu razgrne temno ozadje greha, ko še sam plane v temi? »Morda vedo drugi več od mene, a Bogu bodi potoženo, da mi ne zaupajo.« Besede, ki jih je hotel prečrtati, a jih je pustil. »Povem ti samo: vsak dan molim, da bi niti senca kake krivde ne pala na Cerkev. Ako se to zgodi, naj nam le Bog pomore iz nesreče in stiske.«

O sebi ne bo govoril. Pozna ga, a bi ga moral poznati še globlje, da bi mogel uganiti njegove občutke. Rajše bi govoril o vernikih, ki so mu posebno na srcu, če bi njegovo pero ne bilo prešibko. »Vi vsi, ki ste sedeli za bogato mizo, ste jim bili krivični v svojih mislih. Da, zanimali ste se zanje, ne trdim, da ne, celo z ljubeznijo, a podobno, kakor se zanima prirodoslovec za posebno vrsto izumirajočih živali. Saj ne očitam, ti nisi tega kriv, nih-

če ni kriv, tudi me prej to ni bolelo, ker se tega nisem zavedal, a zdaj se zavedam in me boli.« Danes ta dan, ko grebe vase in se ozira v preteklost, bi moral tudi sebi marsikaj očitati... »Tako se mi zdi, da je zavest našega rodu zdaj poslednjič zagorela, kakor zagori sveča še enkrat s svetlim plamenom, preden ugasne. Oprosti mi to črnoglednost, a čemu bi se varali in si pred resnico zakrivali oči? Potem pridete vi na vrsto... Napovedujem, kakor si mi ti nekoč napovedoval; ne iz privoščljivosti, ampak iz bolečine, kakor resnično me to peče in skeli...«

Razburjen se je dvignil, stopil k oknu in potrkaj na prsti na šipo. Nato se je naglo okrenil, odprl tobačnico, a jo je takoj zopet zaprl in stopil k mizi... Pero mu je znova drselo po papirju...

»Zašel sem... Odpusti starcu, ki je nor od bridkosti! Pišem, kakor mi besede prihajajo v pero... Ne bom ti ponavljal, kar se je tisto nedeljo godilo v Vrsniku in drugod. Nikoli nisem dvomil o vernosti svojih duhovljanov. Še tisti, ki so mi očitno nasprotovali, nikoli niso dvignili besed zoper Boga. Njegov jezik jim je bil nedotakljiva vez z Bogom. Zdaj pa jim je ta vez iznenada pretrgana. Božja beseda jim je zagnjena kot Bog na velik petek. Božja beseda je umrla, božja beseda leži v grobu. Mislim, da jih prav razumem. Če bi me bili tudi udarili v prvi jezi in brid-

JUTRO

Bilo je takrat, ko sem še bicke pasei pod Uršljo goro.

Treba je bilo vstati ob zori in napasti bicke do šole, ki se je začela ob devetih. Do šole pa je bilo dobre pol ure hoda. Jaz sem seveda spal kakor ubit in težko me je bilo ob tej uri spraviti pokonci. To se pravi, kadar me je budil oče, to ni bilo pretežko. Komaj sem začul njegov robati glas: »Halo, sonce je že nad Pohorjem!« sem že treščil iz postelje, čeprav sem vedel, da sonce še dolgo ne bo nad Pohorjem. Če bi tega ne bil storil tako urno, bi mi bila iz postelje pomagala očeta va težka roka.

Teže me je bilo spraviti pokonci, kadar me je klicala mati. Ta se je tiho splazila do postelje in, ko me je videla, kako trdno spim, se je spet oddaljila po prstih in šepetala:

»Pet minut ga še pustim, saj je sirotej...«

Čez pet minut, ki so bile zame silno kratke, me je spet prišla klicat. Navadno sem jo slišal že prvokrat, toda vedno sem se potajil.

Tudi zdaj sem se zvil v klobčič in se delal, ko da bi najtrdnje spal. Mati me je nekaj časa tiho opazovala, potem pa je vzdihnila:

»Sirotej, kako bi še rad spal!«

Počasi se je le odločila in me poklicala:

»Bicki se že derejo!«

Navadno me je morala klicati dvakrat ali celo trikrat, preden sem se skobacal iz postelje, ki je bila poslana morda le dvakrat v letu. Moja mati je imela zelo mehko srce in, kadar me je klicala ona, sem pridobil vsaj pol ure. Mogoče je tudi oče imel mehko srce, toda tega nam otrokom ni smel rokazati, ker je bilo življenje naše družine pretrdo.

Prežihor Voranc

ZA KRATEK ČAS

Vinko je bil tepen in priteče ves obojan in nesrečen k babici in bridko toži. Toda babica ga zavrne: »Mamica ima pravico tepsti svojega otroka, če ni priden.«

»Saj si tudi ti mama od moje mame, ali ne?« vpraša deček.

»Seveda sem, zakaj pa vprašaš?«

»No, zakaj pa zdaj še ti ne natepeš svojega otroka?«

L. N. TOLSTOJ:

OTROŠTVO

(Iz »Spomini na mladost«)

Srečna in blažena otroška leta! Nikdar se ne bodo povrnila. Kako bi jih ne ljubil, kako bi ne užival v spominu nanje?! Ti spomini mi mladijo in dvigajo dušo ter so vir najslajših užikov.

Naletal si se in naigral, pa sedi zdaj v svojem visokem naslanjaču za čajno mizo; ura je pozna, že zdavnaj si popil skodelico oslajenega mleka, spanec ti zapira oči, vendar se ne ganeš z mesta — sediš poslušaj? Mama se s kom pogovarja in njen glas je tako sladak, tako prirčen. Že sam ta glas toliko povem mojemu srcu! Oči so mi zamerglene z dremoto, pa vendar napeto gledam mami v obličje: nenadoma je postala majhna, čisto majhna — njen obraz ni večji ko gumb, vendar ga vidim povsem jasno; mama me je pogledala in se smejala. Ugaja mi, ko jo vidim tako drobno. Še bolj zamežim in mama je postala tako majhna, kakor se včasih jaz vidim v njenih zenicah. No, zdaj se zganem — in čar je zginit. Pripiram oči, jih premikam, se trudim, da bi mamu spet zagledal tako majhno, pa zaman.

Vstanem, skrim noge in se udobno zvijem v naslanjaču.

»Spet boš zaspal, Nikolenjka,« mi pravi mama, »pojdi rajši v spalnico.«

»Saj nisem zaspan, mama,« ji odgovorim, domišljijo pa mi polnijo meglene, toda sladke sanje; zdrav otroški spanec mi zapre oči, čez trenutek se pozabim in zaspi, dokler me ne prebude. V polnu čutim, da me boža mehka roka; po samem dotiku poznam, čigava je, nehote jo primem in vroče, prevroče poljubim.

Vsi so že odšli, samo sveča gori v salonu. Mama je rekla, da me bo sama prebudila. Sedla je v naslanjač, kjer spim, me s svojo čudežno roko pobožala po laseh, nad ušesi ko mi zveni mili znani glas:

»Vstani, srček moj, treba je iti spat.«

Mama se ne zmeni za nikogar, nemoteno mi podarja vso svojo prisrčnost in ljubezen. Jaz se ne zganem, samo močnejše ji poljubim roko.

»Vstani, angelček moj!«

Z levico me objame okrog vratu, njene prsi se urno gibljejo in me žgečkajo. V sobi je tišina in polmrak, živi so mi razburjeni od žgečkanja in prebujanja. Mama sedi tik mene, se me dotika, čutim njen diš in slišim glas. To me spodbode, skočim pokonci, objamem njen vrat, ji pritismem svojo glavo na prsi in zasopljeno rečem:

»Oh, mila, mila mamica, kako te ljubim!«

Mama se nasmehne z otožnim, čarovitim nasmehom, objame z obema rokama mojo glavo, me poljublja na čelo in vzame v naročje.

»Torej me močno ljubiš? Glej, da me boš vedno ljubil in nikdar pozabil svoje mamice, Nikolenjka, kadar je ne bo več?« In poljubi me še prirčneje.

»Nehaj! Ne govori tako, mamica moja, dušica moja!« vzkliknem in poljubim njeno koleno, in solze mi v potokih teko iz oči — solze ljubezni in navdušenja.

Potem grem v spalnico in v svoji volneni haljici stopim pred ikono. Kakšno ču-

dežno občutje, ko govoriš: »Ljubi Bog, bodi dober očku in mami!« Ko so moja otroška usta ponavljala za materjo molitve, sta se ljubezen do nje in do Boga nekako čudno združili v eno samo občutje.

Po molitvi se pokrijem z odejico; v duši je lahko, svetlo in veselo; samo želje se podijo druga za drugo, toda kaj želim? Želje so nepomenljive, vendar polne čiste ljubezni in upanja v svetlo srečo. Spominjam se Karla Ivaniča in njegove trpke usode, edinega človeka, ki sem ga poznal, da je nesrečen in tako se mi je zasmilil, tako sem ga vzljubil, da so mi solze prišle iz oči. O Bog, daj mu sreče, pomagaj mi, da mu pomagam in olajšam njegovo gorje. Vse sem pripravljen žrtvovati zanj! Potem sem vzel najdražjo porcelanasto igračko — zajčka ali kužka — jo položil v gubo pernatih blazine in užival, kako lepo, toplo in prijetno leži tam. Pomolil sem še, da bi Bog vsem dal srečo in zadovoljnost, jutri pa lepo vreme za sprehod, in se obrnil na drugo stran. Misli in želje so me zmedle, zaspal sem tiho in mirno s solzami na licih.

Ali se kdaj povrne tista svežina, brezskrbnost, potreba po ljubezni in moč vere, ki te napolnjuje v otroštvu? Katera doba more biti lepša od one, ko sta bili edina pobuda življenja dve najlepši vrline: nedolžno veselje in brezmejna potreba po ljubezni?

Kje so tiste vroče molitve? Kje najlepši dar — čiste solze ginjenosti? Prileta val je angel tolažnik, z nasmehom brisal te solze in čakal sladke snove neoskrbnjeni otroški domišljiji.

Ali je življenje pustilo res take težke sledi v mojem srcu, da so mi za zmerom presahnila takratna navdušenja in solze? Ali so res ostali samo spomini?

Aprilsko vreme

Zjutraj je sijalo sonce, sedaj dežuje, zvečer bo piskal veter ali pa tudi ne. Takšno je vreme v aprilu.

Jozej, Micka, Anica in Pepca gredo iz šole domov. Nimajo dežnikov. Micka si izposodi pri sošolki velik dežnik. Pod njim gredo sedaj vse tri deklice. Jozej še kape nima, v robec naredi štiri vzle in si ga povezne na glavo. Deklice se mu smejejo. Jozej se ne zmeni za to. Z velikimi koraki teče po poti naprej, da brizga deževnica na vse strani. Kmalu je doma. Ker je do kože moker, mu prinese mama drugo srajco. Nekaj časa ne sme iz sobe.

Popoldne se pokaže na nebu krasna mavrica. Kmalu nato neha deževati. Tudi mavrica izgine. Otroci se zopet igrajo na trati.

kosti, bi jim moral odpustiti... Ali je to mar vse? Ali niso bili živo zadeti tudi v nečem, kar se je prej le rahlo, komaj zavestno dotikalo njihovih src? »Čutim, da mi manjka izrazov, bojim se, da me ne boš prav razumel. Ne morem govoriti o narodni zavesti v našem smislu. Zavest domačije? Ne, to je premalo! Zavest rodu in jezika, ki jih spaja, četudi tako rahla, tako uboga kot njihova zemlja. Zavedeli so se je šele, ko je tuja roka segla po njihovi lastnini; sicer plaho, neopredeljeno, a z nevarljivim notranjim čutom.

Vzgorele in pele so besede, ki jih naš človek niti v najskrivnejših mislih ni gojil. V pismu ti jih ne morem ponavljati. In se jim ne čudim; saj še meni stokrat hujše prihajajo na jezik... I nostri fedelissimi Slavi! (Naši najzvestejši Slovenci!) Ali se moreš živeti v čustva varane zvestobe? Le tako boš razumel, da je naša tragika večja od vaše... Saj Bog tega ne bo dopustil, je rekla moja mati. Da, verujem: Bog tega ne bo dopustil. Saj nadškof tega ne bodo dopustili... Obhajajo me grešni dvomi, ki mi še niso prišli čez ušnice in se jih tudi zdaj ne upam zapisati. Poznaš me in čudil se boš, kakor sem se jaz tebi nekoč čudil in te imenoval protestanta. Človek nikoli ne ve, kaj se skriva v njegovih globinah; šele povodenj dvigne mnogo tega na površje. Vprašujem te, kakor sem sebe že večkrat vpra-

ševal; prijatelj, kako bo, ko mine ta nevihta?«

Pismo se je raztegovalo v neskončnost, utrujalo ga je. Bil je kot v vročici, ves v mrzličnem snovanju; mrščil je čelo, pero mu je naglo teklo po papirju.

»Prijatelj,« je bral polglasno, »kako bo, ko mine ta nevihta?« In je nadaljeval... Na to mu nihče ne more odgovoriti. Prižna, da je bil plah, a je že prestal težko uro preizkušnje. Zdaj je pojelele... Vsega pa ne more zaupati pismu...

Velika polna papirja je bila popisana skoraj do kraja. Roka se mu je tresla, sumelo mu je v glavi. Dvignil bi se bil in si odpohal, a se je bal, da potem več ne sede. »Ne moreš me zavidati, a me tudi ne pomiluj; svetovati mi tako ne moreš. Moli zame! Še nikoli nisem bil tako hudo potreben tuje molitve. Čutim, da se mi bližajo težki trenutki. Vsak dan pričakujem, da se znova odprejo vrata...«

Medtem je bila nastala noč; po sivem, deževnem dnevu, hitreje kakor ponavadi. Čedermac je poklical Katino, da mu je prižgala svetilko... Še pozdrav in podpis. Pisma ni še enkrat prebral.

Izmučen se je dvignil, stopil k oknu in gledal v noč, na vas, v svetlobo luči med drevjem.

Bilo je na petek. Dan oblačen, zrak tih,

Huda mravljica

Bila je huda mravljica, šest črnih nog je imela, je migala, je vohala, je čisto ponorela.

Bila je huda mravljica, po trgu je hodila, lončarju je čez piskre šla pa vse mu je pobila.

In kamor koli je prišla, so vsi pred njo bežali, je pokalo, je stokalo pod njenimi nogami.

Oj mravljica, požrešnica, le kaj je naredila? Se bika je pohrustala, roge je le pustila.

Seveda, to je čisto res: zakaj se bik šopiri? Šest črnih nog ima mravljica, bik pa ima samo štiri.

Če slišiš hudo mravljico po svetu godrnjati, obrni se in zbeži proč, kar zmorejo podplati!

Branko Rudolf

Pomlad prihaja

Pred tedni je bilo še mrzlo in povsod še vse belo snega. Sonce pa je poslalo svoje tople žarke na zemljo in zima se je začela odpravljati.

Takrat so cvetice še spale.

»Kaj pa je to?« reče sonce, »dovolj dolgo ste spale!«

Sonce usuje močne žarke na zaspance in zaspance. Najprej se prebudi zvonček. Pomoli belo glavico iz zelene suknjice in kliče veselo: »Juhé, juhé! Pomlad (vired) je prišla!«

Tedaj so se zbudile tudi druge cvetice: trobentice, norice, vijolice, marjetice in druge.

Otroci so prišli v prirodo. Veselijo se cvet in lepe pomladi. Zbirajo se na trati in se tam igrajo.

Franc S. Finžgar

Finžgar je odlični slovenski pisatelj. Napisal je celo vrsto lepih povesti, romanov in dramatičnih del (iger), ki so večnoma zajete iz domačega, podeželskega življa. Posebno zaslovel je njegov zgodovinski roman »Pod svobodnim son-

cem». Znanе so njegove drame »Divji lovci«, »Naša krič in »Veriga«.

Rojen je bil Finžgar leta 1871 v Doslovičih pri Breznici na Gorenjskem, nedaleč od Prešernovega kraja Vrba. V ljudsko šolo je hodil na Breznici in v Radovljici, pozneje pa je obiskoval gimnazijo in

seminarišče v Ljubljani. Ko je postal duhovnik, je služboval v raznih krajih Gorenjske. Sedaj živi kot upokojen župnik v Ljubljani.

Pisateljstvo je začel že v gimnaziji; tedaj je že napisal svojo prvo povest »Gozdarjev sin«. Finžgar pa ni pisal samo za odrasle, marveč tudi za mladino. Od njegovih, mladini namenjenih beril smo jih nekaj že priobčili v našem listu.

Kako je Finžgar v svojih študentskih letih zbiral gradivo za pisateljstvo, nam pripoveduje med drugim takole: »Dijaka so me zelo zanimala storje (pravljice). Mnogo mi jih je pripovedoval moj oče. Nabiral pa sem jih tudi drugod. Največ so jih vedeli zelo že priletni možaki. Posebno dobra prijateljstva sva bila z ovčarjem Komatarjem. Ta je mnogo let pasel ovce pod Malim Stolom, kjer je stala ovčarska bajta... Pri zelo nizkih vratcih ob levi v kotu je bilo majhno ognjišče, ob zadnji steni pograd (ležišče), ob pogradu ozka klop — to je bilo vse. Večkrat sem prenočeval pri ovčarju in zvečer ob ljubkem ognju mi je pravil razne dogodivščine in storje. Med drugimi imar zapisano tudi Malakonco.« Finžgar je bil tedaj gimnazijec, star kakih 18 let).

Tako izvemo od pisatelja samega, kako in kje je dobil snov za to lepo pravljico.

Kljub svoji visoki starosti Finžgar še danes urejuje svoja dela in izdaje Mohorjeve družbe.

Pripovedka o nosku

»Danes zopet mi posneta smetana je v skledi!«

Veš li, kdo jo je pojedel?«

Mimica, povedi!«

»Jaz je nisem, mama, res ne!«

Zajček jo posnel je.

Glej, kako na desni šapi in okrog usten bel je!«

»Cakaj, videla takoj bom!«

Nosek mi pokaži! —

Aj, kako je mehek! — pa sem ujela te na laži!«

»Oh, odpusti, saj povem ti po pravici, mama:«

jaz namazala sem zajčku šapo, gobček sama.«

»Naj bo! ali vedno pomni:«

Nosek vse odkrije,

kadar praviš neresnico,

laže, laže! vpije.«

ZA KRATEK ČAS

Teta je prišla na obisk. Ko je Mirko pospravil piškote, ki jih je prinesla, jo je zaupno poprosil: »Tetka, pokaži mi no jezik!«

Dobra tetka je bila vsa iz sebe.

»Ja Mirko, kaj ne veš, da se jezika ne sme kazati? Kdo te je pa naučil take grdobije?«

»Ah, kaj,« je zamahnil Mirko z roko, »kar pokaži jezik tetka, saj sva sama in ne bom nikomur povedal. Veš, tako sem radoveden, kakšen je, ko mamica tolikokrat pravi, da imaš ti tako dolg in strupen jezik.«

je rekel s trdnim glasom. »Ničesar ne skrivam ne pred Bogom ne pred ljudmi.« Poročnik se je trdo nasmehnil. Nato je vzel iz torbe neko listino, jo razgrnil pred kaplanom in se oziral po črnilu.

»Potem vas ne bomo več nadlegovali.« »Kakor zadnjič,« je pomislil Čedermac, »razen da je ton ostrejši.« In kakor pred dnevi, je vzel listino v roke, a je ni bral, ker je že poznal njeno vsebino. Komedija se je spreminjala v spako. Izbrali so slab dan; misli, ki jih je razpredal vso pot, so ga bile razdražile, delale so ga nepristopnega in ga silile k odločnosti.

Kri mu je pognalo v obraz; z vso silo se je zadrževal, da papirja ni raztrgal na drobne kosce in jih vrge poročniku pod noge. Toda to bi bila odkrita napoved neizprosne boja. Ni se smel prenatlagiti. »Svoje mnenje sem vam že zadnjič povedal,« je porinil listino od sebe. »Danes nimam ničesar več dostaviti.« Poročnik se je nervozno zganil in zardel v lica.

»Mi se ne moremo ozirati na vaše besede. To je upor, prečastiti, neposlušnost nasproti oblastem...«

»Dovolite,« mu je Čedermac segel v besedo, »v cerkvenih zadevah...«

»Dovolite, prečastiti,« se poročnik ni dal motiti, zvišal je glas, a oči so se mu jezno zasvetile. »Kot državljani ste dolžni po-

korščino tudi politični oblasti. To si za-

pomnite, proti temu ni ugovora!«

»V zadevah, ki se tičejo samo cerkve, pravim jaz, sem dolžan ubogati samo nadškofa...«

»Da, v zgolj cerkvenih zadevah. Temu ne ugovarjam. Država se ne sme vtikati v verske nauke in se tudi ne vtika. Toda dokler vršite v cerkvah protidržavno propagando, nima država le pravice, ampak tudi dolžnost, da se brani in temu enkrat za vselej naredi konec. In ne bo odnehala.«

Besede so bile ostre, a niso vžgale. Čedermac jih je pričakoval; ni se jim začudil, niti ga niso razburile.

»Ne morem si očitati niti najmanjšega prestopka proti državi,« je rekel mirno. »V cerkvi govorim o Bogu, o verskih rešnicah, ne o politiki. Vaše besede so grdo obrekovanje, ako nimate dokazov.«

»Dokaze imamo, prečastiti. Dokaze imamo.«

»Proti meni? Proti meni ne!«

»Proti vam ali proti drugim — to za zdaj nimam pomena. Poudarjam le, da so se oblasti zatrdno odločile izvesti svojo namero in ne bodo odnehale,« se je poročnik zmeraj bolj dvigal glas. »To vam smem zaupati. Zato je vsako prekananje jalovo. Ako se ne vdete danes, se boste morali vdati jutri. Ste razumeli?«

(Nadaljevanje sledi)

Zofka Kvedrova

PISATELJICA S ŠMARNICAMI

Teško in prav nič bohemsko je bilo njeno življenje, borba za kruh, lepoto in znanost. Leta 1878 se je rodila v Ljubljani iz poluradniške rodbine železniškega sprevodnika, ki pa je pozneje postal občinski tajnik kot je ona bila v začetku nižja uradnica, proletarka, dokler se ni osamosvojila, šla v Prago, postala urednica Domačega prijatelja, ki ga je izdajala Vydova tovarna za žitno kavo in ga razpošiljala kot reklamo po slovenskih in slovanskih deželah. Tam se je poročila z Jelovškom, izdala prvo knjigo Misterij žene, kjer nam podaja podobo naše do kraja, v pretiranem delu, ponižane žene, mladinke in celo deklince.

Ona je kot književnica pesnica in pisateljica naturalistka, realista in obenem simbolistka, sopotnica slovenske Moderne. Njena vedoželjnost, uka žeja, goljufiva kača jo je gnala iz Prage še na druga vseučilišča v Zürich, Bern, Monakovo, Berlin, kjer je poslušala predavanja, a žal ni mogla do profesorskega izpita, ker je napravila le meščansko šolo pri Uršulinah v Ljubljani. In to ji je bilo v pogubo, to je še stopnjevalo nemir njenega srca, ki ga ni dosegla niti, ko se je razporočila z Jelovškom in se poročila z Demetrovičem.

Na njej je ležala nesreča časa in dobe, rodu in družine; ko je umrla njena hčerka Vladka v Pragi je bila vedno otožna in samo še literarno delo ji je dajalo poguma. Modroslava je bil sicer njen psevdonim in res je zmagovala vse težave, usode oblikovati pa se ji ni posrečilo. Eno pa je dosegla, da je postala v spisih advokat vseh ubogih, vseh brezpravnih žen, devojč, deklic in otrok. Nešteto črtic priča o tem, že v začetku one v knjigi Misterij žene, da je ta misterij stvarnost, da je duša žene kot šmarnica, žalibog pa tudi vsa njih pohojena šmarnica ob pretrdem delu neurejene družbe. Tudi v nešteti esejih, člankih in feljtonih razpravlja o ženskem vprašanju.

Ni čuda, da je ta usmiljena slovenska pisateljica, ta borka za enakopravnost žene najbolj ljubila izmed vseh cvetlic šmarnice. Duše njenih junakinj so polne vonjav teh šmarnic kot so duše Kersnikovih junakinj polne vonjav ciklam. Prosti ljudje so že vedeli zakaj so naši pisateljici poklanjali v maju šopke šmarnic.

Iz družbenega in družinskega življenja je tudi njen roman »Njeno življenje« iz življenje žene mučenice, ki trpi v zakonu, kjer igra tudi dednostna teorija veliko vlogo in je krivda naša le relativna, ki ji ni kos niti junaška žena.

Zofka Kvedrova je tudi odlična novelistinja, ki slovi posebno po novelah »Iz naših krajev« polnih socialne problematike delavca. Uspela je tudi v slovenski drami: V amerikancih in v dramatskih prizorih v knjigah, »Ljubezni« in »Odsevih«.

Jugoslovanske so že, slovenske in hrvaške njene črtice »Iskres«. V Zagrebu ureja jugoslovansko ženo in piše samo v hrvaščini, ima pa tudi mnogo slovenskih načrtov. Tam je spisala močno dramo »Vnuč kraljeviča Marka« snov za to dramo je zajela iz prve svetovne vojne. Tej drami, ki je spisana v hrvaščini sledi hrvaški roman »Hanka«, ki je tudi začet iz prve svetovne vojne.

Bila je kulturno zelo razgledana, pisateljica je v slovenščini, hrvaščini, češčini in nemščini izvirne spise in prevajala iz slovenščine v te jezike. Tako je krasno prevedla v nemščino Cankarjev roman »Na klanec« in Kersnikov »Ciklamen«. Ali že je bolezen začela razjedati njene krasne sile, imela je ogromno načrtov ali neprijateljica smrt, sovražnica človeka je že čakala, da poseka to čudovito ženo z dušo šmarnice. Bila je umetnica in zdravnik slovenskih in človeških družbenih razmer. Ivan Cankar je dobro gledal v dušo, ko je napisal: »Napadli so jo od vseh strani. Pokazala jim je grde rane na telesu našega družbenega življenja«.

nja; sami poznajo te rane in vedo, da so grde, ali zakrivajo si oči in klofutajo zdravnika... Zofka Kvedrova je ena izmed najbolj blestečih zvezd prijateljic na nebu slovenskega slovstva. Sama pa je nekoč ob tihi uri zaupala prijateljici: »Najlepši stvari pravzaprav človek nikoli ne napiše, vedno le sanja o njih.«

Naši ljudje po svetu

(Nadaljevanje s prejšnje številke)

Tisti, ki si znajo pomagati, ratajo tudi srečni. Takuó Gino Namor, ki ima ženó iz Prapotnice, ima tam velik hotel. Luis Breskon iz Ofijana, ki je tam že skoro 30 let, ima lepó službó na velikih bastimentih (parnikih), ki vozijo po Pacifiškem muorju. Pozna vse otoke (isole), kar jih je med Avstralijo, Azijo in Ameriko: Novo Zelandó, Novo Kaledonijo, vse otoke (isole) Ebridi, Fiji, Salomone itd. Izole Ebridi so najbolj zapuščene in nepoznane na svetu. Tam je velika vročina in na njih prebivajo skoro samuó duji ljudjé, popunoma nagí. Na nekaterih teh otokou je zló nevarno za bjele ljudi, kjer ti dujaki jih ubijejo in pojedó kot zejce. Mjeseca maja 1954 je Breskon na njemkim otoku Ebridov najdiu 8 furlanskih djeloucu, ki jih je njekšan imprezar iz Sardenje biu tjé zapejtu in sada ne morejo vič damú. Razjokali so se, kadar po tulku ljetih so zagledali domačega človeka iz Furlanije. Druzih 8 Furlanou je najdu na drugim otoku, ki tudi so bili zapejani in bi radi se povrnili na kristijanski svjet.

Na njekim tih otoku (isoli) so mu domačini dujaki povjedali, dé v notranjosti je kristijanski misijon in so se mu ponudili za ga pejat do tistega misijona. Kier je videu de so prijazni, jim je zaupu in se je pustil pejat, skuoze host se je tresu ku šiba, v strahu, de s tim kustan od misijona, ga niso zapejali v host za ga pohrustat' za kosilo. Pred misijonsko barako je zagledu starega možá, ki je osuvu njeko zeje in se je potiu de je bilo strah. Potlé ki je starčiča lepuó ogledu, je spoznu, de je italijanski frate Alberto, s katerim sta se bila spoznala pred puno ljeti na njekim bastimentu. Brat Alberto se je razjoku od vesejá, ga je objeu in pejtu v misijonsko barako. Veliko vesejá je bilo v misijonski hiši zastran evropejskega popotnika. Parpravili so mu veliko kosilo, ga posednili na desnico apostolskega delegata in ga radovjedno pouprašovali o evropejskih novicah, o avstralijanskih itd. Od vseh, samuó frate Alberto je biu Italijan. Apostolski delegat Ebridov pa mu je pravil, kakó težko in nevarno življenje imajo misijonari na Ebridah.

Odkar stoji tam misijonska postaja, so dujaki ubili in pojedli 30 misijonariu.

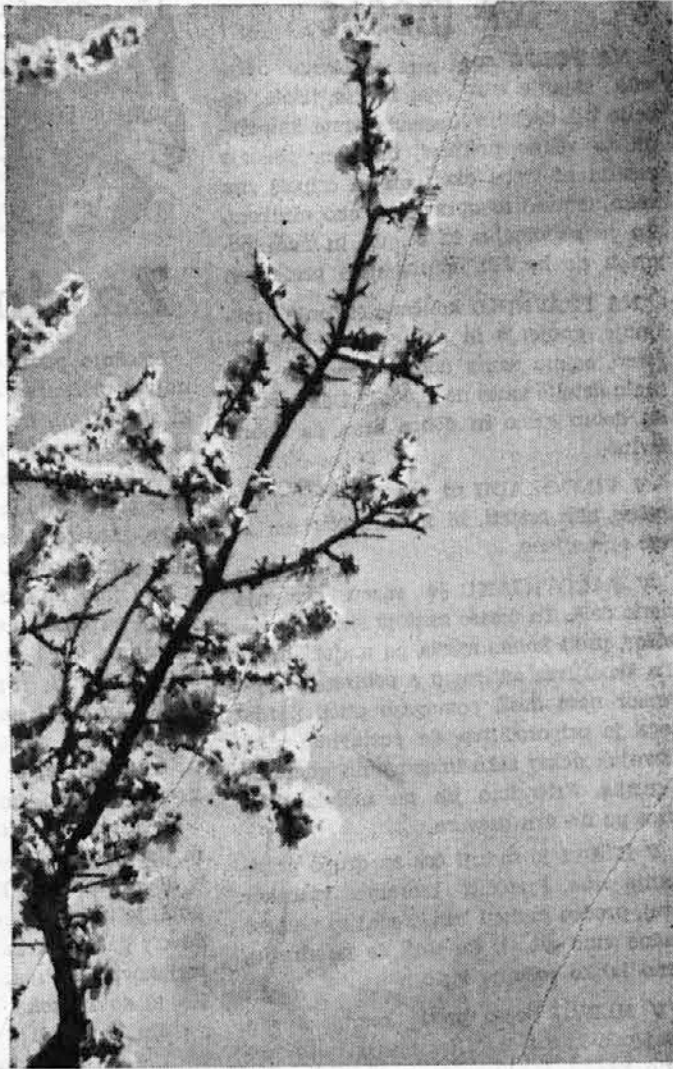
Po kosilu so ga prosili, de naj gre obiskovat še misijonarke, ki so imjele svojo barako vič ku kajšan kilometar buj naprej. Pejali so ga vsi misijonari, kakor de bi biu kajšan njih superjor. Tudi tam veliko vesejá kadar so nune (múnje) zagledale Evropejca. Narvenč vesejá je bilo za slovensko sestro misijonarko domá iz Šentvida pri Vipavi, ki si je brisala souzé, kier je parvikrat, odkar je tam, videla Evropejca in povarh tega še domačina. Saj njé vjedela še, de Šentvid njé vič pod Italijo. Ob slovesu so misijonari in misijonarke parporočevali Breskonu, da naj jih obišče vsakikrat, kadar puojde med Ebridami. Kjer pa potovanje

Slovenski umetniki razstavljajo v Vidmu

V nedeljo dopoldne je bila v Vidmu v dvorani Ajace (občinska palača) otvoritev razstave del slovenskih umetnikov. Na razstavi so zastopani Stojan Batič, Zdenko Kalin, Boris Kobe ter Marij Pregelj. Ob otvoritvi, ki so ji prisostvovali predstavniki videmskih oblasti ter jugoslovanskega konzulata iz Trsta, se je zbralo veliko število umetnikov in ljubiteljev umetnosti ter tudi nekateri politični predstavniki.

V imenu župana je spregovoril najprej prof. dr. Bonetto, odbornik za prosveto, ki je izrekel pozdrave oblasti ter želje za največji uspeh razstave. Poudaril je univerzalnost umetnosti, ki je last vseh narodov in ne pozna meja ter je tako prvo in najučinkovitejše sredstvo za združevanje narodov. Nato je govoril umetnostni kritik Manzano, ki je nedavno ob razstavi furlanskih slikarjev v Ljubljani obiskal slovensko prestolnico ter poudaril lep sprejem, ki so ga bili furlanski slikarji deležni v Ljubljani in zaželel je, da bi se Videm na enak način oddolžil slovenskim razstavljalcem.

Upati smemo, da bo zanimiva razstava pritegnila mnogo obiskovalcev, ker to že po svoji kvaliteti zasluži.

Velika Noč

Pomlad zelena,
kaj mudiš se, zamujena,
glej, že trte so povezane,
v žlahtnosti obrézane
jóčijo solzice,
po bregéh že kličejo senice.

Pomlad zelena,
kaj mudiš se, zamujena,
glej, smo razorali rjave njive,
smo v zemljo vsjali kale žive,
in že svetlo je za gorami,
zor se drami.

Pomlad zelena,
kaj mudiš se, zamujena,
glej, čez tepo Benečijo
velikonočni ognji že gorijo.
Pridi, dahni novo rasti in moč:
dol z bregóv že stopa k nam
velika noč.

Kdaj je bil dan Golgote

Krščanski svet se spominja na veliki petek Kristusove smrti na križu. Ker pade velika noč po koledarskih pravilih v posameznih letih v širokih mejah (od 22. marca do 25. aprila) na različne dneve, nastaja vprašanje, kateri dan in slednjič tudi katero leto po našem štetju je bilo križanje. Najnovejša zgodovinska raziskovanja in astronomski računi nam odgovarjajo na vprašanje.

Po navedbi evangelija se je vršilo križanje pod Poncijem Pilatom na petek pashe t. j. židovske velike noči. Iz rimske zgodovine je znano, da je bil Poncij Pilat v letih 26 do 36 po Kr. prokurator v Siriji. S tem smo dobili desetletno dobo, v kateri se je moral vršiti dogodek. Druge podatke nam dajejo evangelij sv. Janeza in rimski viri (Dio Kasij). Dio Kasij je bil zgodovinar in je spisal rimsko zgodovino do leta 229 po Kr.

V drugem odstavku navedenega evangelija stoji, ko se je Jezus prvič mudil v Jeruzalemu: »Ta tempelj je bil dograjen v 46 letih in ti ga hočeš postaviti v treh dneh?« Začetek te gradnje templja so ugotovili po rimskih zgodovinskih zapiskih. Graditi so ga začeli pozimi 20-19 pred Kr. Torej je moral biti Jezus prvič v Jeruzalemu 46 let pozneje, torej v letih 27 in 28 po Kr. Javno delovanje Kristusovo je po izročilu trajalo dve leti in nekaj mesecev ali tri leta in nekaj mesecev. Na žalost imamo opraviti tu z netočnostjo enega leta. Prištejmo dobo javnega delovanja, torej dve leti, oziroma tri leta k letu 27, oziroma k letu 28 po Kr. pa dobimo, da se je dogodilo v enem izmed let 29, 30 in 31. V enem izmed te trojice se mora izpolniti po evangeliju sv. Janeza pogoj, da pade nizan (nizan je ime židovskemu mesecu), to je začetek pashe, na petek.

Iz obnove židovskega koledarja dožene-mo, da izpolnjuje omenjeni pogoj treh let, namreč 29, 30 in 31 po Kr. edino leto 30. Začetke mesecev v starem židovskem koledarju so določali po luninih izpremembah in sicer po prvi prikazni ozkega luninega krajca po mlaju.

Mlaj je bil 22. marca leta 30 po Kr. ob 20. uri in 21 minut. 23. marca 30. leta je zašlo sonce v Jeruzalemu ob 18. uri in 15 minut. Luna je bila tedaj stara 22 ur. Ker

je v krajih ob Sredozemskem morju ozračje jasno, je verjetno, da je bil lunin krajec kljub njeni majhni starosti viden 23. marca. Po določitih je bil naslednji dan prvi dan novega meseca nizan. Po našem štetju je bil torej 24. marec. Če pa lunin krajec še ni bil viden 23. marca, bi se moral opaziti zvečer naslednjega dne, da je krajec starejši od 24 ur in po takratnem koledarskem pravilu bi se moral določiti torej tudi 1. nizan na 23. marca po našem štetju. Za slučaj, da ni bila luna zaradi oblakov vidna, kar se pa v teh krajih le malokdaj dogaja, so bile določene smernice, kdaj se začne mesec. Po teh smernicah se je določil z veliko verjetnostjo 24. marca kot prvi nizan.

Prvi nizan (24. marca) je bil petek, 15. nizan torej tudi petek, 15. nizan dan križanja, je bil torej po našem štetju v petek dne 7. aprila leta 30. po Kr.

To ugotovitev bodo upoštevali pri bodoči koledarski reformi. Po novem koledarju ne bo dan velike noči spremenljiv, namreč bo vsako leto na zgodovinski dan, na dan 9. aprila, če je že veliki petek na dan 7. aprila.

Čez dvesto let

Izračunali so, da bo čez 200 let na svetu 9 milijard ljudi. V sredi 17. stoletja je bilo na zemlji 400 do 500 milijonov ljudi, sto let pozneje že 700 milijonov. V začetku 19. stoletja je to število preseglo 1 milijardo. Leta 1850 je bilo ljudi 1.150 milijonov, 1940. leta 2.150, danes pa jih je 2.500 milijonov. V tristo letih se je število ljudi početrilo. Leta 2000 bo 3.300 milijonov ljudi, čez 200 let pa bo že 9 milijard.

Leta 2000 bo Kitajska imela 800 milijonov ljudi, Zedinjene države, ki štejejo danes 152 milijonov prebivalcev, pa 300 milijonov. Te številke seveda upoštevajo današnji prirastek, ko umira vsako leto na milijone otrok, zlasti v Aziji, ker ne poznajo modernih zdravil. Kako bo število naraščalo, ko se bo umrljivost zmanjšala z uporabo modernih zdravil? In kje bodo našle te silne množice dovolj hrane? Na ti dve vprašanji zaenkrat še ni odgovora.

»Slovenski pravopis« bo svet izšel

Prva naklada »Slovenskega pravopisa«, ki je išla leta 1950, je sicer našla 25.000 izvodov, vendar je bil ta splošno potreben priročnik v razmeroma kratkem času razprodan. Zato se je slovenska Akademija znanosti in umetnosti v Ljubljani odločila za novo izdajo pravopisa, v katerem bodo upošteevane tudi nekatere spremembe zlasti pri pisanju krajevnih in sploh zemljepisnih imen.

Kaj bomo delali ta mesec

NA POLJU so ta mesec glavna opravila: sajenje krompirja, koruze, fižola, detelje itd. Sajenje inštev v vrste ima zlasti to veliko prednost, da nam poznejše rastlin ni treba okopavati in osipati na roko, temveč to opravilo z okopalnikom. To je popolnejše in cenejše in nam pomaga do boljših in obilnejših pridelkov.

NA TRAVNIKU končano čiščenje, trebljenje, gnojenje in branjenje. Če tam sejemo, sejmo samo dobre trave, a tudi malo detelje vmes ne škoduje. Dobro seme da dobro krmo in dobra krma, da dobro živino.

V VINOGRADU ni posebnega dela. Ko začne trta brsteti, bi moralo biti tam že vse opravljeno.

V SADOVNJAKU je razen cepljenja malo dela. Ta mesec nastopi škodljivi ovtor, proti koncu aprila pa majski hrošč. Ta škodljivca zatiramo s pobiranjem, pri čemer nam dosti pomagajo ptice. Zaradi tega je priporočljivo, da postavimo v sadovnjak nekaj tako imenovanih gnezdnih skrinjic. Pritrdimo jih na močan drog, tega pa na vrh drevesa.

V KLETI je zadnji čas za drugo pretakanje vina. Pretočiti moramo vsekakor prej, preden ozeleni trta. Tedaj se namreč začne vino gibati. Če stoji še na drožju, vino lahko postane kislo.

V HLEVV bomo proti koncu aprila vsaj ponekod že začeli krmiti živino z zeleno hrano. S suhega na zeleno krmiljenje moramo preiti počasi. Sele po štirinajstih dneh mešana hrana lahko začnemo dajati samo zeleno krmo. Travo in deteljo kosimo jutraj ali proti večeru pred roso. Pazimo, da se zelena krmila ne ugrejejo in ne ovenejejo. Zaradi tega jih moramo spraviti domov takoj in jih narahlo in natanko raztrosimo v senčnem prostoru. Vso živino, posebno brejo, začnemo puščati pogostejše in za dalj časa na prosto, da se dobro pregiblje in naučijo svežega zraka.

Za dober uspeh pri valjenju

Letošnjo pomlad morate izvaliti kar največ piščancev — to naj bo vodilo vsaki gospodinjici. Da boste to tudi lahko dosegli, se morate na valilno sezono tudi pravočasno in pravilno pripraviti. Mnoge naše gospodinje še v marsičem delajo napake, zato so z uspehom valjenja dostikrat nezadovoljne.

Poglejmo na kratko, kateri so osnovni pogoji za dober uspeh valjenja:

Valilna jajca morate jemati od najboljše kokoši. Pri tem morate najprej izbrati pravo, čisto pasmo kokoši. Vsako kokoš morate posebej pregledati in oceniti; najbolje je, če posebej zaznamujete tiste, od katerih boste jemali za nasad.

Kokoši in petelina morate pravilno in dobro krmiti. Valilna jajca morajo biti dobro oplojena. Da pa bodo jajca oplojena, je treba, da imajo kokoši in petelini dovolj paše in tekališča. Dobivati morajo beljakovinsko hrano, predvsem pa oves. Na 10 do 15 kokoši dodajte enega petelina. Do 15 kokoši v čredi naj bo le en petelin, kajti če sta dva, se preganjata in oplojenost jajc je manjša.

Kako je treba ravnati z jajci za nasad. Jajca za nasad morajo imeti pravilno jajčno obliko, ne smejo biti predrobna, ne predebela. Najboljša so od 55 do 65 gr. težka. Jajca ne smejo biti umazana; manjše madeže odstranite s suho krpo, nikakor pa ne smete valilnih jajc prati z vodo.

Jajca za nasad smejo biti stara največ 7 dni, najboljša pa so do 3 dni stara. Valilna jajca hranite v hladnih prostorih, ki naj imajo 8 do 12° C. Priporočljivo je,

da jih dnevno vsaj enkrat obrnete.

Preden podložite jajca, jih morate pregledati na luč. Pri tem vidite, če je lupina cela. Ako je pa le malo počena, takšno jajce odstranite. Notranjost jajca, gledana na luč, mora biti brez vsakega madeža. Če se vidi v jajcu rdečo ali temno piko, takšno jajce ni za valjenje.

Gnezdo pravilno pripravite. Pri valjenju morajo imeti jajca dovolj vlage. Brez vlage je uspeh valjenja vedno slabši, zvaljeni piščanci pa tudi niso dovolj razviti in odporni. Najboljše je napraviti gnezdo kar na zemlji. Od tod bo prihajala vlaga do jajc. Še bolje pa je, da napravite gnezdo v zaboji, košari ali pa na tleh iz desk, toda na ta način, da spodaj položite travno rušo, ki jo malo navlažite: na rušo položite nekoliko praproti, nanjo pa slamo ali seno. Dvanajsti ali štirinajsti dan rušo ponovno nekoliko navlažite, ker jajca potrebujejo največ vlage proti koncu valjenja.

Najboljše je zgodnje valjenje. Najboljši čas valjenja in izvaljenja je mesec ma-

rec in april. Zgodnji piščanci se dobro razvijajo, do jeseni so godni za zakol, zgodnje jarkice pa začno nesti še pred zimo in tako nesejo ves čas do prvega misenja v prihodnjem letu.

Za valjenje si morate oskrbeti dovolj zgodnjih kokelj, najboljše so pure. Ker večina kokoši zelo pozno koklja, je najboljša da podložite puri (dindji), katere lahko že koncem februarja meseca prislite, da začno kokati in valiti. K temu jih prislite na sledeč način: v zaboji ali košari napravite gnezdo, v katero vložite umetna jajca iz porcelana ali pa prava jajca izpihajte in ga napolnite s peskom. Na ta jajca nasadite puro in jo pokrijte s pokrovom, katerega obtežite. Tako pustite puro v prisilnem gnezdu dva dni. Takrat jo nakrmite, napojite, gnezdo uredite in jo ponovno prisilno nasadite. Čez dva dni ponovno puro osvobodite, nakrmite in poskusite, če bo že prostovoljno sedela na jajcih v gnezdu; največkrat se to zgodi. Sedaj nasadite prava jajca, 20 do 22 komadov, v pravo gnezdo, nanje pa posadite puro, ki bo marljivo valila. Med valjenjem oskrbuje puro prav tako kakor kokoš - koklja.

Zakaj obrezujemo sadno drevje

Sadna drevesa in grmičevje so po izvoru gozdne rastline; v naravi gozdne rastline bohotno rastejo, rodijo pa slabo sadje; silijo v višino, proti sončni svetlobi. Pri kulturnih rastlinah sadnega drevja pa je človek posegel v naravni razvoj rastlin: povečal je rodovitnost drevja in zboljšal kakovost sadja. Nešteto je dokazov, da lahko s pravilnim obrezovanjem dosežemo boljše pridelke in lepše sadje. S poskusi so dokazali, da se pridelok zaradi obrezovanja zelo poveča.

Sadjar je prisilil drevo v rast zaželenih oblik. Tako so v stoletjih — in celo tisočletjih — nastajale številne oblike drevesnih krošenj ob različnih načinih obrezovanja. Ostale pa so le vzgoje, ki omogočajo največje pridelke izvrstnega sadja, ne da bi z vzgojo motili notranje življenje rastlin.

Z novimi načini obrezovanja in čiščenja krošenj si prizadevamo, da se prilagodimo lastnostim posameznih vrst in sort rastlin — omogočamo drevju dobro rast in kar najmanj krajšamo pogankje (drevje s pečkati sadjem). Po starem so pogankje močno krajšali; v prvih letih so vzgajali le ogrodne veje, kar je pospeševalo bohotno rast in zelo pozno rodnost drevja. Pri sodobnem obrezovanju pa močneje krajšamo ogrodne veje le prvi dve leti, medtem ko lesne in rodne poganke skrajšamo samo, ko pomlajujemo. Z močnim prirezovanjem vej in pogankov drevo prehudo ranimo in ga slabimo.

Velja pravilo: čim močneje krajšamo pogankje, tem bolj pospešujemo rast ter zmanjšujemo rodovitnost. S starim načinom obrezovanja so z močnim krajšanjem pospešili rast drevesa v višino; nastajale so metlaste krošnje. V senčnih krošnjah se je rodni nastavek usmeril le na obod. Ogrodne veje so ostale spodaj gole, brez rodnega nastavka; površina lista se je zmanjšala. Zaradi nezadostne osvetlitve in pomanjkljive prehrane so se cvetni brsti izoblikovali šele po štirih ali več letih. Jablane in hruške na divjaku so začele roditi po 10 do 15 letih, breskve pa v četrtem ali petem letu. Zaradi nerednega in nepravilnega obrezovanja ter zato, ker so bili tudi drugi ukrepi pomanjkljivi, so drevesa začela izmenično roditi. V pregostih in neobrezanih krošnjah je škropljenje manj učinkovito in dražje. V vlažnih in senčnih krošnjah se boleznin in škodljivci hitreje razvijajo, rodni les in sadje pa ne dozori dovolj; drevje je manj odporno. Visoke krošnje težje obrezujemo in prav tako na njih ni lahko obiranje sadja.

Pri sodobnem obrezovanju ali uravnavanju rasti in rodovitnosti drevesa ter vzdrževanju oblike krošnje odstranjujemo le neprimerne pogankje in veje pri osnovi. Pogankov skorajda ne krajšamo, pač pa mladike (enoletne pogankje) upogibamo v vodoravno lego. Z upogibanjem mladik v spodnjem in srednjem delu krošnje zboljšamo prehranjevanje cvetne-

ga brstja, ki kmalu zarodi. Pogankje upogibljamo predvsem pri jablanah, hruškah in marelicah in še nekaterih sadnih rastlinah.

Takšni posegi pa so lahko uspešni, če hkrati tudi dobro gnojimo in sadje dovolj redčimo, da preprečimo izmeničnost in izčrpanje drevesa. Pri mnogih vzgojnih oblikah so sadjarji tudi pripogibali ogrodne veje, vrhove ali celo deblo in so dosegli zgodno ter obilno rodnost. Pri takšnem vsklajevanju rasti in rodnosti pogankov ne krajšamo, marveč jih le redčimo — odrežemo pri osnovi (izjema so breskve in nekateri drugi koščičarji), torej prav nasprotno, kakor pa so delali nekdanj.

Obrezovati moramo tudi ob pravem času; čas obrezovanja upliva na rast lesnih in rodnih pogankov, na razvoj korenin, debela itd. (Se nadaljuje)

Penicilin in semena

Gotovo ste že slišali o penicilinu. Poskusili so, kako vpliva penicilin na kalivost semen. Seme solate je v čisti vodi vzkliko v 18 urah. V raztopini penicilina pa ni vzkliko niti v 48 urah. Ko so raztopino zamenjali s čisto vodo, je seme zopet začelo kiliti. Penicilin potemtakem ne uniči semen, pač pa zadržuje kalenje.

ZA NASO gospodinje

Delovanje tiroidne žleze vpliva na molznost

Tiroidna žleza je precej znana; od njene delovanja pri ljudeh je odvisno, ali ima človek golšo ali ne, prav tako pa tudi, ali je bister ali pa celo slaboumen. V Ameriki zdaj raziskujejo, kako je s tiroidno žlezo pri kravah; ugotovili so namreč, da je zveza med delovanjem te žleze in količino mleka, ki jo daje krava. Dognali so, da so krave imele nenavadno mnogo mleka v dneh, ko je bilo delovanje tiroidne žleze živahnejše. Do podobnih ugotovitev so prišli tudi pri ovcah. Jagneta ovac, ki so imele živahno delujočo tiroidno žlezo, so hitreje rasla.

pir ne poganjal klic, ki hitro porabijo mnogo hranilnih snovi v gomolju. Kiltje v resnici pomeni uničevanje gomoljev. Kemiki so si že dolgo prizadevali, da bi odkrili učinkovito in poceni sredstvo za preprečevanje kiltja krompirja. Zadnja leta pa so v kemičnih laboratorijih le odkrili sredstvo za preprečevanje kiltja in se ga danes že dobi v vseh večjih agrarnih trgovinah.

Živinoreja

Kako ravnamo z brejo kravo

Vsak živinorejec si pač prizadeva, da bi ohranil svojo živino zdravo in tako ustvaril pogoje, da bo živina dajala čim več od sebe.

Zaveda se namreč, da je v večini primerov le od njega odvisno, ali bo te uspehe tudi dosegel. Če hočete izboljšati vašo živino, morate v večini primerov sami vzrediti pomladke. Negospodarsko bi bilo, da bi mali živinorejec posvečal skrb vzreji bikcev namesto junic.

Vsak živinorejec mora skrbeti, da bo vzrejal junice, ki bodo nadomestovale stare krave. Skrb za pomladke se ne začne šele, ko mlado živinčje pride na svet. Že prej morate skrbeti, da se bo plod že v materinem telesu pravilno razvijal. Poleg tega morate posvečati dovolj skrbno nego molznicam, posebno v dobi brejosti.

V začetku brejosti se plod razvija počasnje, 90% svoje teže ob rojstvu pridobi tele v šele zadnjih treh mesecih pred otelevitvijo. V tej dobi brejosti črpa plod hranljive snovi iz materinega telesa; v primeru pomanjkanja teh, jih jemlje neposredno iz materinega organizma.

Ker krava v prvih mesecih brejosti daje tudi mleko, jo morate pravilno krmiti. Če ste v prvih mesecih lahko manj pazljivi, morate zato biti bolj natančni v zadnjih treh mesecih pred telitvijo, ker se plod v tem času razvija mnogo hitreje.

Winski pridelok v evropskih državah

V Italiji so lansko leto pridelali okoli 25 do 30% vina manj kakor predlansko leto. Računajo, da je letina vrgla okoli 46—50 milijonov hektolitrov. Vino je za 1—3 stopinje močnejše kakor prejšnja leta, vendar ugotavljajo, da ima več kisline. Krive so temu neredne vremenske razmere.

Izredno malo grozdja so pridelali v Franciji, kjer cenijo pridelok na 35 milijonov hektolitrov; dosegel ni niti polovice običajne. V Franciji in Alžiriji so skupno pridelali okoli 50 milijonov hektolitrov vina. Zaradi tako nizkega pridelka bo Francija uvažala vino iz Italije, Jugoslavije, Grčije in Španije.

Na Španskem in Portugalskem so pridelali 25—30% manj vina kakor predlansko leto. Samo v Jugoslaviji je bil pridelok povprečno obilnejši in tudi po kakovosti izvrsten. V Zahodni Nemčiji je znašal pridelok 2.300.000 stotov, to je okoli 500.000 hektolitrov manj kakor ob povprečnih letinah.

Kiltje krompirja lahko preprečimo

Pozimi pred pomladjo in zlasti spomladi se kvari zelo mnogo krompirja zaradi močnejše kiltja. Kakor je koristno, da je semenski krompir kaliv in da dovolj zgodaj vzklije — zgodnje sorte celo silimo, da bi pravočasno vzklikale za saditev — pa si želimo, da bi jedilni krom-

Uporaba kuhinjske soli

Marsikdo misli, da imamo kuhinjsko sol le zato, da z njo solimo jedi, v resnici pa je njena uporaba lahko mnogostranska.

Če hočete, da se pecivo ne bo prismo dilo, potresite dno pekača z drobno, stlačeno soljo.

Znano je, da razbeljena mast rada brizga iz ponve. To preprečite, če ji prej dodate nekoliko soli.

Sol lahko uporabite tudi za čiščenje posode. Ako drgnete ponve in drugo kuhinjsko posodo s soljo, postane posoda lepo čista.

Sipe in zrcala boste lažje očistile in jim dale krasen lesk, če dodaste vodi, s katero čistite, malo soli.

Perilo pozimi ne bo zmrznilo, če ste ga izplaknile v vodi, ki ste ji dodale nekoliko soli.

Slaba žerjavica močno zaplamlji, če vržete nanjo peščico soli.

Sol lahko uporabite tudi za čiščenje madežev iz oblek. Zadostuje, da navadnemu špiritu dodate nekaj soli, pa dobi dobro sredstvo za čiščenje madežev. Madeže od vina in črnila boste lažje izprale, če jih potresete s soljo, dokler so še sveži.

S soljo si lahko pomagata, če hočete ugotoviti svežost jajc. To storite na ta način, da raztopite v litru vode 12 dkg soli, nato pa položite jajce v to raztopino. Če gre na dno, ga je kokoš znesla davi; če se potopi, pa ne gre na dno, je eno-dva dni staro; če pa ostane na vrhu in moli iz raztopine, je staro več kot tri dni.

Če vas je picila čebela ali osa, potresite na piceno mesto nekaj mokre soli. To bo preprečilo oteklino in ublažilo bolečino.

Pohištvo, vrata, okna itd., ki so sveže pobarvana z oljnato barvo, razširjajo neprijeten duh. Če postavite v tisti prostor kos deske, ki je pokrita z drobno soljo, potegne sol čez 24 ur neprijeten duh vase. Taka sol postane neuporabna za kuho.

Sneg iz beljaka stolčete prej, če mu dodate nekaj soli.

Preproge ohranijo lepe, žive barve, če jih potresete s fino stolčeno soljo, jih drgnete s krtačo in nato še z vlažno platneno cunjco.

Branajte ozimino

Kjer je žito pregosto, ga ostro prebrnajte, da ga boste na ta način preredčili. Pregosta žita kasneje rada poležejo.

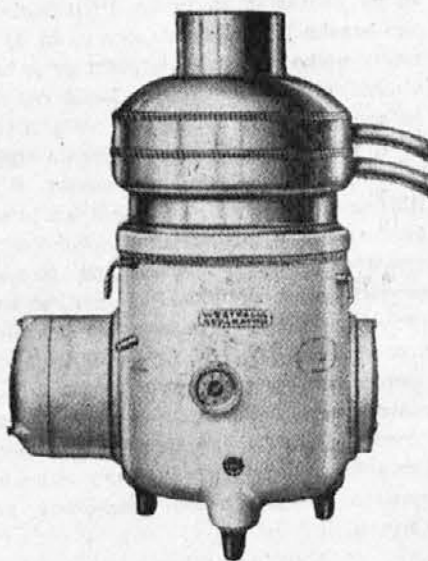
Kjer je žito preredko, ga prav tako prevečite z lahko brano, da se bo po branju obraslo.

Z brananjem odpravite skorjo, ki se je napravila med zimo vrh zemlje, zemljo prezračite, rahlijajte, uničujte plevel in vplivajte na razvoj in rast ozimin.

Branajte, ko je zemlja v primernem stanju, ne prevlažna, ne presuha, žito pa za ped visoko.

Odgovorni urednik: Tedoldi Vojmir
Reg. Videmske sodnije št. 47

Tiska: Tiskarna L. Lucchesi - Gorica

G. Pecoraro

Posnemalniki in drugi mlekarniški stroji

UDINE - Tel. 6858

TVRDKA

G. BLASUTTO

Lesna industrija, žaga, tovarna stolov

Gorica - SV. IVAN OB NADIZI